Թ. ԶԱՐԴ 2614 ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 1 ՍԱՀՄԻ 4385 10 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1892 1 ՐԵՊԻՒԼ ԱՒԸՐ 1310 ՇԱԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ.
ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

درعلیه ده غلطه ده آره ولك غزته‌سی اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Galata, CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳԻՐ
Քաղաքական եւ Ազգային

20 ՓԱՐԱ.
ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան ղրուշ ... 150
» » Վեցամսեայ ... 75
» » Եռամսեայ » » ... 40
Օտար երկիրներէ Տարեկան Ֆրանք ... 56
» » Վեցամսեայ » ... 28
Ընտիր թուղթի վրայ մասնաւոր տպագր. Տարեկան Օսմ. Ոսկի 2
Գաւառաց թղթատարի ծախքը միօրինակ Ղրուշ 50
Խմբագրութեանս ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի տրուիր։

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՀՈԿՏ. 10/22 1892

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՇՈՒԿԱՅԻ ԴՊՐՈՑԸ

Երէկ քանի մը բառով նկարագրեցինք նախակրթարանի փոքրիկ աշակերտաց վիճակն որք կանուխէն շուկայ հանուելով՝ իբրեւ արհեստաւորի կամ խանութպանի աշկերտ, շուտով կը մոռնան ինչ ուսում և ինչ բարոյական սկզբունք որ աւանդուած էր դպրոցին մէջ, և յոռի ընկերակցութեանց ու վատ ունակութեանց բերմամբ, շատ անգամ մէկ մէկ ստահակ կը դառնան, ճշմարիտ փորձանք ընտանեաց գլխուն։

Շուկայի կեանքին վնասաբեր կողմն յիշած ժամանակ, միակողմանի անտեղութիւն մ'ըրած կ'ըլլանք եթէ շուկայի կեանքին օգտակար, նոյն իսկ կրթիչ կողմին վրայ քանի մը բառ չգրուցենք։ Ճշմարիտ դպրոցը, գործնական դպրոցը, շուկան է ապաքէն։ Հո՛ն է որ բնաւորութիւնք կամ նկարագիրք վերջնապէս կը կազմուին։ Դպրոցը, նախակրթարանը մանաւանդ, նախապատրաստութիւն մ'է նոյն մեծագոյն դպրոցին։ Բայց որպէս զի շուկայի ընդարձակագոյն դպրոցին մէջ ինչ որ օգտակար է զայն իւրացնէ եւ ինչ որ վնասաբեր է զայն մերժէ, տղայն պէտք է որ առաջին տարիներն իմացական, բարոյական ու մինչեւ իսկ ֆիզիքական պատրաստութեամբ անցունելու կարող ըլլայ։ Նախակրթարանն այս պէտքին կը համապատասխանէ, կատարեալ մարդ չարտադրեր, բայց տղուն կարողութիւնները կը դնէ այնպիսի ճամբու մէջ ուր յարատեւելով կարենայ օրին մէկն ըլլալ կատարեալ մարդ։ Ո՛րչափ ուրեմն դժբախտ են այն տղայք որք առանց այս նախապատրաստութեան, 10 — 12 տարեկան հասակի մէջ կը խլուին դպրոցական յարկէն և կը նետուին շուկայի լաբիւրինթոսին մէջ, ուր շատեր կը կորնչին, անոնք մանաւանդ որ չունին իրենց վիճակէն հասկցող և իրենց կացութեան համակրող ծնողք, պաշտպանք, խելահաս և պարկեշտ մտերիմք։ Արդէն շատ ծնողք աւելի չեն արժեր քան անսիրտ վարպետներն որոց քով կը դրուին այս տղայք։ Կը լսեն, կը դիտեն թէ իրենց տղայք չար ընկերներու հետ ժամանակ կ'անցունեն, գէշ բաներ կը սորվին, ու ճիգ մը չեն ըներ զանոնք ետ կեցնելու, զի կ'ենթադրեն թէ գործին պահանջումն է այս, թէ շուկան դպրոց չէ, թէ դպրոցի մէջ սորվածը դպրոցի մէջ պէտք է մնայ, վարժապետներուն խելքը չի հասնիր շուկայի գործերուն, և այլ ողորմելի տրամաբանութիւններ։ Լրագրերու և գիրքերու մէջ եւեթ կեանքի պատկերներ կարդացողներու անկարելի է ըմռնել իմացական ու բարոյական վատթարացման ու նուաստացման աստիճաններն, ուր իջած է կարգ մը արհեստաւորներու ու խանութպաններու ըմբռնումը տղայ հասակին պահանջումներուն վրայ։ Փոխանակ անհամ, անլի և հազար անգամ լսուած սիրաբանութեանց, եթէ այս ճշմարտապէս ժողովրդային պայմաններն ուսումնասիրէին, մեր նոր գրողներ իրաւցնէ օգտակար գրականութիւն մը կրնային կազմել։

Բայց հակառակ այս ամէն վատթարութեանց, շուկայի կեանքն է գործնական կեանքն, և հոն պիտի տեսնենք նաեւ ուղղամտութեան ու պարկեշտութեան օրինակներ, որք այսպիսի միջավայրի մէջ մեծագոյն արժէք կ'ունենան։ Եկեղեցականի մը, վարժապետի մը, գրական մարդու մը բարոյականն որչափ ալ գնահատելի ըլլայ, բայց բարոյականն այնքան աւելի կը յարգուի որքան դժուարագոյն պայմաններու մէջ ի յայտ գայ։ Ուստի հետեւ շուկայի մարդիկ աւելի մեծ փորձութեանց ենթակայ են քան եկեղեցական, ուսուցչական և գրական ասպարէզներու աշխատաւորք, շուկայի մարդոց քով բարոյականի համեստ չափ մ'իսկ աւելի պիտի յարգուի։ Եւ չե՞ք սքանչանար միթէ երբ լսէք որ՝ ազգի մը լուսաւորութեան աստիճանին համեմատ և երկրի մը զարգացման չափուն համեմատ, շուկայի կեանքին մէջ երբեմն երեւան կուգան ադամանդի պէս նկարագրեր, ուղիղ իրենց սկզբանց մէջ, պինդ և կարծր իրենց անկաշառ պարկեշտութեան մէջ, վճիտ և փայլուն իրենց բիւրեղանման պարզութեամբ, որ պայծառ կը ցուցնէ աշխարհային փորձութեանց հալոցին մէջ զտուած մաքրուած ճշմարտասէր ոգի մը։ Եթէ մարդիկ իրենց առաքինութեանց համեմատ պիտի վարձատրէին հանդերձեալին մէջ, կարծենք թէ մեծագոյն մրցանակն այսպիսեաց պիտի վիճակի, և ոչ թէ անոնց որոց կեանքն համեմատաբար քիչ փորձութիւններու ենթարկեալ է։ Առ այժմ, ներկային մէջ իսկ, առաջինք մեծագոյն սքանչացման առարկայ ըլլալու իրաւունք ունին։

Մեծ բարիք մ'է տղու մը համար եթէ ընկերային և ընտանեկան պայմանք ներեն որ ինք շուկայի կեանքին մէջ մտնէ միտքը բաւական կազմուելէն և ինքն իւր հաշուոյն խորհելու վարժուելէն ետեւ, որ առեն կարող ըլլայ բարին ու չարը բաւական զանազանել իրեն սահմանեալ միջավայրին ինչ որ օգտակար է զայն իւրացնելու և մնացեալն ի բաց մերժելու համար։ Շահերու այն բուռն պայքարին մէջ, ճշմարիտ այն կեանքի կռուոյն մէջ, իւր ամէն կարողութիւնք, իմացական, բարոյական, ֆիզիքական, պիտի սրին, պիտի բանին, պիտի մշակուին, և իւր ներքին մարդկութիւնն արտաքին մարդկութեան հետ մէկտեղ պիտի առուգանայ, պիտի զարգանայ, նոր և կատարեալ բան մը պիտի ըլլայ։ Գրասենեկի մէջ փակուած աշխատող մարդն, ո՛րչափ եւս սրամիտ, աւելի կրնայ երեւակայել քան իւրացնել այս պայքարն շուկայի մարդուն։ Հոն տարբեր կեանք մը կայ, շուկայինն մէջ, զոր պէտք չէ արհամարհենք մեք գրական մարդիկս։ Մեր ամենուս վարպետը ժողովուրդն է։ մեր գաղափարները նախապէս անկէ կ'առնունք։ մեր գաղափարներն ետքէն ալ անոր պահանջմունքներուն վրայ կը ձեւենք աւելի կամ նուազ։ մեր խորհուրդներն անոր հասկնալի ընելու կը ջանանք։ անոր վիճակէն կը զգածուինք, և վերջապէս անոր կեանքովը կ'ապրինք։ Այս ժողովուրդ ո՛չ մասնագիտարաններու մէջ կ'ապրի, ո՛չ խմբագրատանց մէջ, ո՛չ իսկ դպրոցներու մէջ։ Այս ժողովուրդ շուկայի մէջ կ'ապրի, և վաղն ալ հոն պիտի տանի իւր տղայն։ Երանի թէ կարելի եղածին չափ ուշ տանի, բայց վերջապէս պիտի տանի, զի միշտ սակաւաթիւ են ազնուաշուքներն որք իրենց տղայքը Բարիզ ղրկեն։ Շուկայի այս մեծագոյն կեանքին, այս ընդարձակագոյն դպրոցին պատրաստութիւն, ու լաւ պատրաստութիւն, ուրեմն պէտք է ըլլայ մեր նախակրթարանաց աշակերտներուն գլխաւոր նպատակը։ Գործնական կրթութիւնն այն չէ միայն որ թուաբանութիւն և տոմարակալութիւն կը սորվեցնէ։ Գործնական կրթութիւնն այն է նաեւ որ դպրոցական տարիքէն տղուն այն սկզբունքները կուտայ որոց մեծագոյն պէտք ունի շուկային կեանքին մէջ չմոլորելու համար, որ տղուն սրտին ու մտքին մէջ հաստատապէս կը տեղաւորէ այն սերմեր որք յետոյ շուկայի կեանքին մէջ ծլելով բուսնելով, կ'արգասաւորին հոն ուր ամենէն աւելի պէտք կայ անոնց օգտակար պտուղներուն։ Ինքնօգնութեան, աշխատասիրութեան, խնայասիրութեան, փոխադարձ օժանդակութեան և ընկերաշուտ յարաբերութեան այն սկզբունքները կուտայ գործնական կրթութիւնն, որոց տղայն պէտք ունի շուկայն ոտք կոխած առաջին օրէն, և որոց շնորհիւ եւեթ, ու ոչ թէ ծուռումուռ ճամբաներով, կրնայ յուսալ ճշմարիտ «մարդ ըլլալ» օր մը, աշխարհիկ իմաստով։

Ո՛րչափ ընդարձակ է ուրեմն դաստիարակի պաշտօնն։ Իրեն չի բաւեր լռովին ըմռնած ըլլալ բոլոր այն գիտնական դրութիւնք զոր այնքան լաւ բացատրեց Պէրպէրեան Էֆէնտի Ուսուցչական Ժողովոյ նիստերուն մէջ։ Իրեն պէտք է նաեւ գործնական մարդ մ'ըլլալ, աշխարհի կեանքէն հասկցող մարդ մ'ըլլալ, այն կեանքին լաւագոյնս պատրաստելու համար իւր աշակերտներ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՅՈՅՆՔ ԵՒ ՊՈՒԼԿԱՐՔ. — Թուրքհոլտ· 14 Յուլ. Սոֆիայէ թղթակցութիւն մը կը հրատարակէ, յորմէ կը համառօտենք հետեւեալ քանի մը հատուածները։

«Նշանաւոր հելլէն քաղաքագէտ մը (*) անցեալներն ըսաւ ինծ թէ Պուլկարիոյ (հանդերձ Արեւելեան Ռումելիով) յոյն ազգաբնակութիւնն 150 հազար հոգւոյ մօտ պէտք է ըլլայ։ Բայց անկողմնակալ և ձեռնհաս գիտողներ Պուլկարիոյ Յոյներն 70էն 80 հազար կը հաշուեն։ (**) Յունաց այս նուազութիւնն իսկ ինքնին պատճառ մ'է որ պուլկար կառավարութիւնն հետ կրնայ ճնշում ի գործ դնել յոյն փոքրամասնութեան վրայ։ Եթէ իրենք իրենց թողուին, Յոյնք աստիճանաբար պիտի համակերպին պուլկար իշխանութեան, ու մինչեւ իսկ Պուլկար պիտի դառնան։ Պուլկարացման շարժումը կամ Պուլկարիոյ հետ ձուլումը 15 տարիէ ի վեր շատ արագ ընթացք մ'ունեցաւ այս կողմեր։ Յունական մականուններ, որպէս Սմթանխոփէս և Արիսդիտէս, կը փոխուին Սմթանովի և Արիսդովի։ Երիտասարդ Յոյներ, որչափ եւս վերացական կերպիւ ազգասէր, շահաւոր կը գտնեն լաւ թոշակով պաշտօններ ընդունիլ պուլկար վարչութեան մէջ։ Կրթական նոր օրէնքն ամէն կերպիւ սխալ մ'էր։ Եթէ ի գործ դրուէր, անպատճառ յետաձգող արդիւնք պիտի ունենար, գրգռելով Յոյներն և հարկադրելով զանոնք իրենց ազգութեան փարելու և Պուլկարիոյ սահմաններէն դուրս օգնութիւն խնդրելու։ Բայց հաւանական է որ խօսելի տրամադրութիւնք անգործադրելի մնան. զի Ֆերտինանտ իշխան, Պ. Սթամպուլով և նախարարութեան ամենէն ազդեցիկ անդամք յոյն տարրը սիրաշահելու կողմն են։

«Հելլէն կառավարութեան հոգածութիւնն, որ արդէն ծանուցեալ շրջաբերականաւ արտայայտեցաւ, յոյն միջազգային կարգադրութիւններն յարգել տալու զգացմէն ծնունդ առած չէր։ Այս յունական քաղաքներ Պուլկարիոյ բաժնին մէջ են և հոն մնալու սահմանուած։ Պուլկարիոյ Յոյնք ուրիշ յոյն բնակիչներէ անջատեալ կը գտնուին նոյնքան ընդարձակապէս որքան Սելանիկի և Մանաստըրի կուսակալութեանց Ուլախներն անջատուած են իրենց Ռումանիոյ մէջ բնակեալ վաղեմի ցեղակիցներէն։ Բայց Յոյնք կը փափաքին որ Պուլկարիոյ Յոյներն ալ Յոյն մնան։ զի միշտ կարեւոր է որ անոնք իբրեւ Յոյն հաշուուին, և չխրտչին պուլկար ազդեցութեան մէջ։ Ուրիշ տեղեր ալ պուլկար փոքրամասնութիւն մը յոյն մեծամասնութեան մը մէջ բնակած կրնայ ըլլալ։»

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. — Կ'ենթադրուէր թէ անցեալ ամառ Վիեննա եկող ռուման հպատակաց անվստահութիւնը ժամանակի մը համար վերջ պիտի տար Աւստրիոյ-Հունգարիոյ մասնաւոր տարբերաց գործերուն և խնդիրներուն։ Բայց հիմա Վիեննայի և Փէշթայի լրագիրք կը գրեն թէ կը պատրաստուի զանազան տարբերաց համաժողով մը ի Վիեննա առաջիկայ ամսուն, և Հունգարիոյ և Պուքովինայի Ռումաններէն զատ, պատուիրակներ պիտի ղրկեն երեք հարաւային սլաւ տարրք, Սերպք Աւստրիոյ, Խրուաթք, Սլաւոնք, նաեւ Չեխք, Ռութէնք և Սլովաքներն։ Ընդարձակ հիմնագիր մը պատրաստուած է խորհրդակցութեանց համար. օրինակի համար դաշնակցային դրութեան հաստատումն, որպէս ի Միացեալ Նահանգս, զանազան նահանգաց սահմաններու որոշումը, ինչպէս եղած է Հունգարիոյ մասին, կեդրոն ըլլալով Վիեննա, ժողովրդային երեսփոխանութիւն, ինչպէս կայ Գերմանիոյ մէջ, Դաշնակցային Խորհուրդ, նմանապէս Գերմանիոյ պէս, ուրոյն Խորհրդարաններով, ընդհանուր երկրին համար հանրային օրէնսդրութեամբ, ևլն։ Համաժողովն իւր աշխատութիւնները վերջացնելուն պէս, խնդիրները Կայսեր ներկայացուելիք ձեւի մը մէջ պիտի գրուին, որպէս զի ընդհանուր քուէարկութեամբ կազմուած ժողով մը պէտք եղածն օրինադրէ։ Բայց այս գաղափարներ շատերուն անգործադրելի կը թուին, թէպէտ պարագայից բերմամբ արդէն կը գործադրուին Գերմանիոյ մէջ, և Հունգարիոյ մասին քառորդ դարէ ի վեր ընդունուած են։

ՌՈՒՍԻԱ նոր փոխառութիւն մը պիտի կնքէ՞ թէ ոչ։ Այս է օրուան խնդիրն։ Ըսուեցաւ թէ Պ. Վիթթէ նոր տուրքի կուսակից, է բայց ո՛չ նոր փոխառութեան։ Նայէ Ֆրայէ Բրէսէ, որ բաւական լաւատեղեակ թերթ մ'է, իմացեր է թէ 4 % տոկոսաբեր ռուսական նոր փոխառութիւն մը կը պատրաստուի կէս միլիառ ֆր., և բանակցութիւնք աւարտելու վրայ են։ Կարգադրութիւնք Փարիզի մէջ եղած են, ընդ հակառակութեամբ անհնարական այն մեծ դրամատան (Ռոչիլտ) որ յառաջագոյն կատարած է նմանօրինակ մեծ գործողութիւններ։ Գումարին մէկ երրորդն ստանձնած են Փեթերսպուրկի երեք մեծ հաստատութիւնք, Միջազգային Դրամատունը, Փեթերսպուրկի Դրամադեղչի Պանքան եւ Ռուսական Դրամատունը։ Պերլինի երկու մեծ Պանքաներ ալ մասնակցեր են։ Բայց եթէ բանակցութիւնք չյաջողին, Նայէ Ֆրայէ Բրէսէի այս տեղեկութեան համար պիտի ըսուի թէ ծայրէ ի ծայր անհիմն էր։ — Մինչեւ իսկ եթէ նոր փոխառութիւն մը չկնքէ, նախորդ 3 % տոկոսաբեր ռուսական անյաջող փոխառութեան մնացեալ մասը շահագործելու հոգ պիտի տանի Պ. Վիթթէ։

ԹԷՆԻՍԸՆԻ բանաստեղծական գլխաւոր գործն, Enoch Arden, եօթն անգամ ֆրանսերէնի և վեց անգամ գերմաներէնի թարգմանուած է, և ֆրանսերէն հանդերձ ծանօթութեամբք թարգմանութեանց մին կատարած է նոյն ինքն ակադեմական Պ. Բասլիէ Մասլիէ, որ անգղ. անուանի բանաստեղծին հետ նոյն չափով մեռաւ։ Նոյն գործ նաեւ երկիցս հոլանտերէնի թարգմանուած է, երկիցս իտալերէնի, և մէկ մէկ անգամ սպաներէնի, նորվեկերէնի, հունգարերէնի և չեխերէնի։ Այս թարգմանութեանց մեծագոյն մասն ոտանաւոր է։

ԶԱՊՊԱՅԻ ժառանգութեան խնդիրն, որ ժամանակէ մ'ի վեր կը զբաղեցնէր յոյն մամուլն, օրուան քաղաքական խնդիրներէն մին դարձաւ։ Զապպա երկու բարերար եղբարց անունն Արեւելքի ընթերցողաց եւս ծանօթ է։ Էվանկիլոս Զապպա մեռաւ իբր քսան տարի յառաջ, և Քոնստանդինոս Զապպա՝ անցեալ տարի։ Ասոնք բնիկ Եպիրացի էին, Կ. Պոլսոյ յոյն մեծավաճառներու ցեղէն, և ի Ռումանիա ընդարձակ վաճառականութեամբ մեծ շահեր ըրին։ Քոնստանդինոս Զապպա իւր հանգուցեալ եղբօր կտակակատարն էր։ Անոնք հիմնեցին Բերայի Զապպիոնն, որոյ շինութեան իբր 20 հազար ոսկի ծախք եղաւ։ Աղջկանց վարժարան մ'է սա, ուր Զապպա գերդաստանն ունի մինչեւ 30 ձրիավարժ սանուհի, որոց թոշակին փոխարէն ամէն տարի 1,400 ոսկի կը տրուի կտակեալ և Պանքայի թողեալ դրամագլխէ մը։ Միւս աշակերտուհիք թոշակաւ են։ Մատակարարութիւնն և շէնքն Ազգին կը վերաբերին։ Այս դրամագլուխ ապահովեալ է. այժմեան ժառանգական դատին ելքն անոր չի դպչիր։ Նոյն հիման վրայ Զապիոն աղջկանց վարժարան մ'ալ կայ Ադրիանուպոլսոյ մէջ։ Բայց Զապիոն անունը կրող հաստատութեանց մէջ փառաւորագոյն է Աթէնքինն, համակ մարմարինէ շէնք մը, որ 7—8 տարիէն հազիւ աւարտեցաւ, և հաւաքածոյ է զանազան հաստատութեանց։ Հոն կը կատարուին տարեկան օլիմպիական մրցումները, գրական, գիտական, հնախօսական մրցումներ, որոց համար մրցանակներ սահմանած են բարերար եղբարք։ Հոն կան թանգարան, մատենադարան և զանազան ակմբոց և ընկերութեանց սրահներ, ամէնն ալ Զապպայի ծախիւք հոգացուած և հայթայթուած։ Իսկ այս անգամ թողեալ ժառանգութիւնք կը բաղկանան Թուրքիոյ և Ռումանիոյ մէջ շատ մը կալուածներէ, որոց արժէքը 40էն մինչեւ 60 միլիոն ֆր. կը հաշուի։ Ռումանիա բնակեալ ժառանգորդք տեսնելով որ բաւական բան թողուած չէ իրենց, կտակին անվաւերութեան դատ բացած են։ Այս ամբողջ հարստութիւնը Քոնստանդինոս Զապպա կտակած էր Յունաստանի Թագաւորին, ըստ կամս գործածելու կրթական և բարեգործական նպատակներու։ Ռումէն կառավարութիւնը կը պնդէ թէ Ռումանիոյ մէջ գտնուող կալուածներուն վրայ բացուած ժառանգական դատ մը Ռումանիոյ մէջ եւեթ պէտք է տեսնուի։

ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ԱՍԻԱ ո՛չ միայն Ռուսաց այլ և Ֆրանսացւոց հետաքրքրութիւնը կը շարժէ։ Ֆրանսացի աշխարհագիր Պ. Տիւտրէօյ տը Ռէն, Պ. Կրընառ և այլ 12

(*) Արդի նախարարապետ Պ. Թրիքուբիս պէտք է ըլլայ, գործին պարագայներէն դատելով։

(**) Ինչպէս Արեւելքի մէջ անցեալները գրեցինք, Պուլկարք Պուլկարիոյ և Արեւելեան Ռումելիի Յոյներն 40,000 հոգիէն աւելի չեն հաշուեր։

ԻՄ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԻՒՆՍ

Ի ՆՈՐՎԵԿԻԱ

([illegible])

Մեր խումբն ի Հիւսիսային Գլուխ ըրած դժուարին և տաժանելի ուղեւորութենէն վերջը հանգիստ քուն մ'առնելով, առաւօտուն երբ արթնցանք մեր շոգենաւը Համրֆէսթի նաւահանգստին մէջ գտանք, և անգամ մ'ալ տեսնելով հիւսիսամերձ վերջին քաղաքը, շոգենաւը իւր վերադարձի ճամբան շարունակեց տարբեր ուղղութիւններով և մեզ տարաւ ի Լինկն-Ֆիորդ։

Ֆիորդներու ընդարձակ և վսեմ տեսարաններն աւելի արջային շրջանակէն վար են թէեւ, բայց բնութիւնը կարծես իւր անհուն կարողութիւնը հիւսիսային ճանապարհորդաց ալ ցուցնելու համար հոս եւս շինած է այդ հրաշալիքներէն մին։

Երեւակայեմք այժմ ծովու նեղ և երկայն խորշ մը, ուրկից հազիւ մեր շոգենաւը կ'անցնի. և այդ անցքը երկու կողմանէ 5-6000 ոտնաչափ բարձրութեամբ ապառաժուտ ժայռեր ահագին պարիսպներու նման կը պաշարեն։ Եթէ ակնարկ մը նետենք անոնց գագաթին՝ կը սարսափինք տեսնելով ժայռից մեծ զանգուածներ որք այդ բարձրութենէն վար իյնալ կ'սպառնան։ Ջրոյ հեղեղներ գոռալով գոչելով այդ ժայռերէն վար կը թափին սառոյցներու կտորներ բերելով իրենց հետ։ Անդին կը տեսնուին սառնարաններ որք մզոններով կը տարածին լերանց կիրճերուն մէջ. և կոնաձեւ ու բազմանկիւն սառնակոյտեր աստ ու անդ բարձրացած արեւու ճառագայթներովն բիւրեղի նման կը շողան։

Արձագանգի մեծութիւնը և զօրութիւնը մեզ լսելի ընել տալու համար մեր նաւապետը թնդանօթ մի արձակել հրամայեց։ Թնդանօթի ձայնն թէեւ ուժգին, այլ իւր արձագանգը սոսկալի և ահեղ որոտմանց տեղի տուաւ, որ ընդ երկար անդրադառնալով և կրկնուելով բոլորովին ապշեցուց և զարմացուց զմեզ։ Կարծես այս վայրի բնութիւնը կուզէր վրէժ լուծել մենէ մեր յանդգնութեանը համար։

Այս միջադէպ քանիցս կրկնուելէն զկնի վերադարձանք Լինկն գիւղը։ Չէինք յուսար որ հոս պիտի տեսնեմք զալարեաց և եղեւնի ծառերու կանաչազեղ տեսարան մը. բայց Լինկն գիւղի մասնաւոր դիրքին համեմատ, կլիման շատ մեղմ ըլլալով բնութիւնը բաւական օժտած է հոս երկիրն. այլ սակայն նկատելի է թէ ծառերն շատ փոքրիկ կը մնան արջային գօտւոյ մէջ իսկ. տերեւք աւելի կը մեծնան, որոց պատճառ կուտան գիտունք ձմեռուան երկարութիւնը և ամառուան մշտատեւ արեգական լոյսը։

Հետեւեալ առաւօտուն մեր նաւապետը Թրոմզոայի առջեւ բերաւ մեր շոգենաւն, ուր ցամաքն ելանք հոն գտնուած մաս մը Լափոնացիները տեսնելու համար։

Հին ժամանակներ բոլոր Սքանտինաւիոյ ժողովուրդն էին Լափոնացիք և Ֆինլանտացիք. իսկ այժմ հազիւ 25,000 Լափոնացիք և 22,000 Ֆինլանտացիք կան ամբողջ երկրին մէջ։ Ֆինլանտացիք աւելի քաղաքակրթեալ են այժմ, իսկ Լափոնացիք թափառաշրջիկ կեանք մը կ'անցնեն։

Մեր առաջնորդաց շնորհիւ բաւական տեղ քալելէ վերջը հասանք Լափոնացւոց բնակած տեղը։ Հասակնին խիստ կարճ է, այնպէս որ ի հեռուստ տղայոց պէս կ'երեւան. իրենց դիմագիծը շատ կը տարբերի Նորվեկիացիներէն, ծնօտնին լայն, ճակատնին ցած, շրթունքնին լեցուն, աչերնին նեղ ու երկայն, քթերնին տափակ և մորթերնին դեղնագոյն են. և որովհետեւ էրիկմարդիկ խիստ քիչ մօրուք և պեխ ունին և այն ալ կորած կամ ածիլած են, ուստի դժուար է կինն և այրն իրարմէ զանազանել։

Ասոնց թէ արանց և թէ կանանց հագուստը կը բաղկանայ տեսակ մը վերարկուէ որ մինչեւ ծունկերը կ'իջնայ, որոյ ներքեւ նեղ սռնազգեստ մը հագած են, բոլորն ալ վայրի եղջերուի մաշկէ շինուած։ Այս վերարկուի վրայ մէջքերնին կապած են մաշկեայ գօտի մը, յորմէ կախուած է ծխախոտի մաշկեղէն ամանը և վայրի եղջերուի ոսկրներէ շինուած դգալ, դանակ և գաւաթ, նաեւ գօտիներուն վրայ տեսակ տեսակ մետաղներէ օղակներ կախած են, որով երբ զարդ կը փառաւորուին։ Գլուխնին կապոյտ գտակ մը կը կրեն որուն ծայրը գոյնզգոյն զարդեր դրած են. իսկ ոտքերնին կլոր ձեւով մուճակ մը կը հագնին, և մէջը ու բոլոր սրունքին բոլորտիքը չոր խոտ լեցնելով հաստատուն կը կապեն սռնազգեստին հետ՝ ցուրտէ պաշտպանուելու համար։ Իրենց այս ծաղրագարդ կերպարանքին կարծես աւելի փայլ մը տալ ուզելով ուսերնին նետած էին վայրի կենդանեաց մորթեր և ձեռքերնին բռնած էին բազում դանակ, դգալ, եղջիւր, ծխաման եւն. զորս մեզ ծախել կ'ուզէին։

Սոքա կը բնակին տեսակ մը վրաններու ներքեւ որոց գագաթի կողմը բաց է։ Վրաններու մէջ տեղը կրակ վառելով իրենց բոլոր խոհանոցի գործը հոն կը կատարեն. և ծուխը գագաթէն կարելի եղածին չափ դուրս կ'ելլէ. պէտք է ըսել թէ ամէն կերպով թշուառ բնակութիւններ են այդ վրանները։

Բոլոր Լափոնացւոց հարստութիւնը կը բաղկանայ տեսակ մը վայրի եղջերուներով (reindear) որոց կաթն, միսն ու մորթը իրենց կենսական պէտքը կը հայթայթեն։ Միսը շատ համեղ է։ Հին ժամանակներ այս կենդանին որսորդութեամբ կը բռնեն եղեր. բայց այժմ Լափոնացիք ամենուն ալ տիրացած են. իրենց մէջ կան անձինք որ մինչեւ 10,000 վայրի եղջերուներու տէր են։

Այս հետաքրքրական անձանց հետ բաւական ժամանակ անցնելնէս վերջը դարձանք մեր շոգենաւը և սկսանք մեր վերադարձի ճամբորդութիւնը շարունակել։

* * *

Մեր խումբն այժմ ալ աւելի մտերմացած ըլլալով իրարու հետ, ընտանեկան զբօսանքներով կ'սկսինք մեր մեծագոյն ժամանակներն անցնել։ Երկու սեռէ երիտասարդք տեսակ տեսակ խաղեր կը յօրինեն, յորս տիկնայք իրենց բնածին նրբամտութեամբը ի թակարդի կը ձգեն զերիտասարդս։ Ուրիշներ ջերմագին վիճաբանելու, խօսելու և խորհրդածելու յարեալ են և մեծ գործունէութիւն մը և աշխուժութիւն մը կ'երեւայ ամենուն վրայ, ամեն ոք զգացած է ճանապարհորդութեան իւր անձին վրայ ըրած զօրացուցիչ ազդեցութիւնը։

Այսպէս օրն անցուցինք երբեմն երբեմն բնութիւնն ալ դիտելով, որ շարունակ նոր և հրապուրիչ տեսարաններ բանալէ ետ չէր մնար։

Հետեւեալ առաւօտուն երբ արթնցայ ամեն կողմ լռութիւն կը տիրէր. շոգենաւը դադրեցուցած էր իւր ընթացքը և ուղեւորներէ ոչ ոք կ'երեւէր նաւուն մէջ։ Վեր ելայ. մեր բարեխիղճ նաւապետը դիմաւորեց զիս և առաջարկեց որ մակոյկ մը նստիմ և երթամ միանալ մեր խումբին ի ծովեզրն, որ սառնարաններու վրայ պտոյտ մը ընելու վրայ է։ Հաւանեցայ խնդրոյն, ցաւելով որ քիչ մը ուշ արթնցած էի. բայց երկու ուժեղ նաւաստիներ շուտով տարին զիս եզերքը և միացայ մեր խումբին։

Ծէօվնայի խորշին մէջ սառնարանք լերանց գագաթները ծածկելէն վերջը իջած են մինչեւ ծովու մօտ. այսպէս 5-10 վայրկեան քալելնէս վերջը կը հասնիմք այս ընդարձակ սառուցեալ դաշտին վրայ, որ մզոններով կ'երկարի։ Արեգակը պայծառապէս կը փայլէր և իւր ճառագայթից ջերմութիւնը շատ զգալի էր նոյն առաւօտ։

Նախ այնքան դժուար չկարծեցինք սառոյցներու վրայ շրջիլն, բայց մի քանի քայլափոխէ վերջը տեսանք թէ շատ դժուարին է. երկար գամերով մասնաւոր կօշիկներ ունենալու էինք. բայց այդ պատրաստութիւնը տեսած չէինք. ուստի հետզհետէ ամենքնիս ալ սահիլ սկսանք և իյնալու վտանգը նշմարեցինք։ Այս պարագան առիթ տուաւ մի քանի երիտասարդաց որ տիկնանց անձնուիրութիւն ցոյց տան, ընկերանան և օգնեն նոցա։ Տեղ տեղ սառնակոյտք ճեղքուած ըլլալով մէջն իյնալու վտանգն ալ կար. իսկ մակերեւոյթն ալեկոծեալ ծովու կը նմանէր և ամենեւին դիւրութիւն չէր ընծայեր քալելու։ Մեր խումբին մէջ էն ճարպիկներն իրենց մտադրած հեռաւորութեան չկրցան հասնիլ. շատեր յոգնած և քրտնած՝ ետ դառնալն ալ կը մտածէին. բայց մեր առաջնորդք երկայն չուաններ ունէին ի հարկին գործածելու համար։

Այսպէս սառնարանները մօտէն տեսնելով և հոն քալելու մասին գործնական փորձառութիւն մ'ալ առնելով, դարձանք մեր մակոյկներն և հասանք կրկին մեր շոգենաւը, ուր նախաճաշը մեզ կ'սպասէ։

Նոյն օրը ուրիշ ծովեզերեայ փոքրիկ գիւղեր ալ տեսնելով շարունակեցինք մեր վերադարձը մինչեւ որ երեկոյին Սվարթէլեան սառնարաններու առաջ հասանք, ուր հորիզոնը ամպոց կղզիներէ կը մերկանայ և ովկիանոսը կ'երեւայ։ Հոս փոքր ինչ կ'սպասենք, որպէս զի կէս գիշերին արեգակը անգամ մ'ալ տեսնեմք, զի այս վերջին գիշերն է. հետեւեալ գիշերը արջային գօտին անցած ըլլալով արեգակը պիտի կորսնցնեմք։ Մինչեւ այն ժամանակ 6 օր էր որ արեգակը շարունակ կը տեսնէինք, այսինքն առանց գիշերի 144 ժամու երկայն օր մը անցուցած էինք։

Մանչէսթըր ՏԻԳՐԱՆ ՆԱՀԱՊԵՏԵԱՆ

(Շարունակելի)

հօգւոյ հետ, այս օրերս ժամանեց ի Լէ, ի Քաշմիր։ Գիտական պաշտօն մ'ունի ի դիմաց ֆրանսական կառավարութեան, և պիտի երթայ չինական Թուրքաստան։ Ի Խօթան ձմեռած է, և ապա փորձած է Թիպէթի հիւսիս-արեւելեան մասը քննել, բայց իւր բեռները կրող կենդանիները ցուրտէն կորած ըլլալով, ինք հարկադրուած է առ այժմ դառնալ Լէ։

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍՐՈՒՀԻՆ այս օրերս Կաւկասիա կ'ուղեւորի, իւր հիւանդ որդին տեսնելու յԱպաս-Թուման։

ԶՕԼԱՆ ի Բանթէօն թաղելու մասին, Պ. Ֆրանսիսք Սարսէյ կ'առաջարկէ որ ազգային ականաւոր անձնաւորութեանց այն մէկ հատիկ Թանգարանին մէջ թաղուելուն համար պայման դրուի որ մահէն ետքն 50 տարի անցած ըլլայ։ Այս կերպիւ եւեթ տեւական փառքը պիտի կրնայ որոշուիլ վաղանցիկ փառքէն։ «Երբ, կ'ըսէ, անհետ մոռցուի այն վիճակն ուստի ծագում առաւ Ռընանականութիւնն, և շատ շանթած պիտի անհետի, ի՞նչ պիտի մնայ Ռընանէ, եթէ ոչ քանի մը սքանչելի էջեր։ Այդ բաւ է գրագէտի մը անունը մոռացումէ ազատելու։ Բայց բա՞ւ ի Բանթէօն ամփոփուելու։ Ես թէպէտ շատ կը սիրեմ զՌընան, բայց համոզուած եմ թէ Թատերգակ Էմիլ Օժիէի փառքը Ռընանի փառքէն աւելի տեւական պիտի ըլլայ։»

ԱԶԳԱՅԻՆ
ԼՈՒՐԵՐ

Դատաստանական Խորհուրդն երէկ իւր շաբաթական նիստը կազմեց ի Պատրիարքարան ընդ. նախագահութեամբ Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ Հօր և զբաղեցաւ ամուսնական խնդիրներով։

ԵՆԻ գաբուի Թաղական Խորհուրդը կը ծանուցանէ թէ Արժ. Յովհաննէս Տ. Վ. Արշարունի վաղը առաւօտ Պատարագ պիտի մատուցանէ տեղւոյն եկեղեցւոյն մէջ, ի հանգիստ հոգւոյ հանգուցեալ Եղիա էֆէնտի Սիրամարքեանի։

Թիֆլիզի Թերթերէն․

Այս տարի Թիֆլիսի հայոց եկեղեցական, ծխական ուսումնարանները մտնել ուզող աշակերտների թիւն այնքան շատ էր, որ շատերին տեղ չլինելու պատճառով ստիպուած էին մերժել։

—Ինչպէս յայտնի է, Թիֆլիսի Հայուհեաց Բարեգործական ընկերութիւնը որոշել է կար ու ձեւի ուսումնարանին կից աղջկանց խոհարարական բաժին բանալ։ Այժմ, ինչպէս հաստատ աղբիւրից իմանում ենք, խոհարարական բաժինը բացւում է հոկտեմբեր ամսից։

—Երգիչ Շահլամեանն, ինչպէս իմանում ենք մայրաքաղաքի թերթերից, նորից ընդունուած է Պետերբուրգի օպերային խմբի մէջ և բեմ դուրս կը գայ Պոնկիէլլի Ջիօկոնդա օպերայում։

—Շուշւց. «Այս օրերս վախճանուած յայտնի Սարգիս Կրասիլնիկեանի որդիքն իրենց հօր յիշատակի համար 3,000 ռուբլի են նուիրում հետեւեալ հիմնարկութիւններին՝ 800 ր. տղայոց դպրոցին, 800 ր. Մարիամեան օրիորդաց ուսումնարանին, 400 ր. Մեղրեցոց եկեղեցուն, 500 ր. Գանձասարի վանքին, 300 ր. «Հայոց բարեգ. ընկ.» տեղական ճիւղին, 200 ր. էլ գիւղերում չքաւոր ընտանիքներին բաժանելու։

«Սեպտեմբերի 13ին Ղազանչեցոց եկեղեցում թեմիս առաջնորդը հոգեհանգիստ կատարեց հանգուցեալ Ստեփաննոս եպիսկոպոս Մխիթարեանի յիշատակին։»

—Նովօէ Օբօզրէնիէ լրագիրը լսել է, որ Թիֆլիսի հայոց թատրոնական մասնաժողովը, չը սպասելով Կ. Պոլսի հայ դերասանական խմբի գալուն, վճռել է սկսել մեր քաղաքի արքունական թատրոնում հայոց ներկայացումները։ Եթէ իւրաքանչիւր ներկայացում 200 ռուբլուց ոչ պակաս եկամուտ կը տայ՝ ներկայացումները կը շարունակուին։

—Ինչպէս յայտնի է մեր ընթերցողներին, 15 տարի սրանից առաջ Կրիմի Եւպատորիա քաղաքի հայոց հասարակութիւնը կազմել է մի «Հոգատար ընկերութիւն» և սկսել է փողեր հանգանակել Եւպատորիայի մէջ հայոց աղօթատուն շինելու համար։ Այժմ վերոյիշեալ «Հոգատար ընկերութեան» գործավար՝ Յովհաննէս Լազարեանց հաղորդում է, որ հանգանակութեան սկսելու օրից մինչեւ ներկայ 1892 թիւը հաւաքուել է յիշեալ նպատակով 1835 ռուբլի 60 կոպէկ դրամ։

—Կովկասեան հայոց Բարեգործական ընկերութեան խորհրդի քարտուղար Պ. Աւետիք Եզեկեանի հրաժարականից յետոյ, նոյն խորհրդի քարտուղար՝ սեպտեմբերի 24ին ընտրուեց ձայների առաւելութեամբ Պ. Համբարձում Առաքելեանց։ Նիստի վերջում խորհրդի նախագահ Պ. Ալեքսանդր Անանեան շնորհակալութիւն յայտնեց Պ. Եզեկեանին, ընկերութեանը ցոյց տուած տասնամեայ բարեխիղճ և անբիծ ծառայութեան համար։

Ներքին լուրեր

ՍԻԼԱՄԼԸՔԻ արարողութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ Շագըր Թէքքէի կից գտնուած Էրթօղրուլ մզկիթին մէջ։

Վեհ. Սուլթանը փառաւոր կառքի մը մէջ բազմած այդ մզկիթը գնաց միջօրէին, Ն. Կ. Վեհափառութիւն ուրբաթու աղօթքը կատարելէ յետոյ կայս. պալատ վերադարձաւ։

Կայս. պալատան քէօշկին մէջ կը գտնուէին հելլենական դեսպանն ու առաջին թարգմանն և սպանիական դեսպանատան գործակատարն ու առաջին թարգմանը, իսկ հիւրանոցին մէջ կը գտնուէին օսմ. փարոսներու վարչութեան տնօրէնն Պ. Բօլաս, շուէտական դեսպանատան առաջին քարտուղարը, պարսկական դեսպանատան առաջին քարտուղարը, Անատօլուի երկաթուղեաց ընդհանուր տնօրէնն և օտարազգի զբօսաշրջիկներ։ Ներկայից ոմանք սենեկապետաց միջոցաւ արժանացան կայսերական մեծարանաց։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵՆՈՒՑՄՈՒՆՔ. — Երէկ, ուրբաթ, Սէլամլըքէ հանդէսէն յետոյ հելլենական դեսպան Պ. Մավրոկորտաթօ Վեհ. Սուլթանին ներկայանալու պատիւն ունեցաւ։

— Կրետէի միայուն զօրաբաժնին հրամանատարը հետեւեալ հեռագիրն ուղղած է կայս. պալատան առաջին քարտուղարութեան.

Առնուած տեղեկութեան մը համաձայն, ի Վիեննա հրատարակեալ «Նայէ Ֆրայէ Փրէսէ» լրագիրը Աթէնքէ ստացած հեռագիր մը հրատարակած է իբրեւ թէ Սֆաքիայի մէջ նորէն շփոթութիւնք ծագած են, թէ Սֆաքիացիք զինեալ Աբօքրօն կերթան, թէ Հանեայի ու Սֆաքեայի միջեւ յարաբերութիւնք դադրած են և թէ Հանեայի ժողովուրդը յուզման մէջ է։ Սակայն, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, Կրետէի կղզւոյն ամեն կողմը կատարեալ անդորրութիւն և ապահովութիւն կը տիրէ և վերոգրեալ լրագրոյ այդ հրատարակութիւնք բոլորովին անհիմն են և թշնամական յերիւրանքներէ կը բաղկանան։ Կղզւոյն ամեն կողմը, մանաւանդ Աբօքրօն մէջ, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, բաւական թուով զինուորներ կը գտնուին, որով տեղի չպիտի տրուի Սֆաքիայի ու Հանեայի միջեւ յարաբերութեանց խզման, Սֆաքիացիներուն Աբօքրօն երթալուն և այլ այդ կարգի դէպքերու։ Բոլորովին անհիմն է նաեւ ի Հանեա և այլուր ժողովրդեան մէջ յուզում մը տիրելու լուրն։ Հետեւաբար հերքելով այդ ստութիւնները կը փութամ իրաց ճշմարիտ վիճակը մատուցանել։

6 Հոկտ. Հրամանատար
Կրետէի միայուն զօրաբաժնին
ՀԱՍԱՆ ԹԱՀՍԻՆ

—Տրապիզոնի կուսակալն ու Սինոպի մաքրանոցին վերատեսուչն հոկտ. 9 թուականաւ հեռագրած են թէ այդ կողմերու և մաքրանոցներուն մէջ հանրային առողջութիւնը գոհացուցիչ է։ Սինոպի մաքրանոցին վերատեսուչն յաւելած է միանգամայն թէ ռուսական Նովէֆէօ շոգենաւի ուղեւորներէն այն երկու կիներն, որք հիւանդացած էին, ապաքինած են։

—Կարնոյ կուսակալութիւնն հոկտ. 8 թուականաւ հեռագրած է թէ հոկտ. 7էն 8, Կարնոյ քաղաքին զանազան թաղերուն մէջ անցեալ օրուան բռնուածներէն վեցը մեռած և նորէն վեց մարդեր բռնուած են։ Օվա գաւառակի Իլիճէ գիւղին մէջ մահ չէ պատահած և երեք վարակեալներ կան։ Աշգալէ գիւղին մէջ ինը մահ. իսկ նոր դէպք չը կայ։

—Կարնոյ կուսակալութիւնն հեռագրած է թէ հոկտ. 7ի առաւօտուն Խնուսի մէջ երկրաշարժի սաստիկ ցնցում մը զգացուեր է, սակայն բարեբաղդաբար ո՛ և է դէպք չէ պատահած։

ՀԻՒՊԱՏՈՍՔ. — Ի Սերպիա գտնուած օսմանեան հիւպատոսութեանց և ի Թուրքիա գտնուած սերպիական հիւպատոսութեանց նկատմամբ՝ Արտաքին գործոց Նախարարութեան Խորհրդական Վսեմ. Յարութիւն փաշայի նախագահութեամբ կազմեալ յանձնաժողովին կողմէ պատրաստուած ծրագիրը, զոր ընդունած է նաեւ Նախարարաց Խորհուրդն, ի կայս. պալատ ղրկուած է Վեհ. Սուլթանին մատուցանելու համար։

ԱՌՈՂՋԱՊԱՀԱԿԱՆ Ժողովն այսօր յարատեւոր նիստ գումարելով խորհրդակցութիւններ պիտի կատարէ առողջապահական կարեւոր խնդրոց վրայ։

ՆԱԼՈՒՍԱՆԱԿԱՆ ԴԱՏ ՄԸ. — Պոլսոյ ամբաստանիչ ատեանն որոշած էր դատաստանի ենթարկել Տիկին Մարիոնքա Փափազեանն, որ այլ և այլ միջոցներով իւր վրայ դարձուցած էր՝ Պէօյիւքտէրէի բնակիչներէն կալուածատէր հանգուցեալ Համբիկեան Աննոն աղայի՝ ի Գալաթիա Մոխոնէ Ճաւէսի ունեցած 16000 ոսկի արժող կալուածները։ Նոյնպէս դատաստանի ենթարկել որոշած էր, կ'ըսէ Սոփոս, լաւին հասարակութեան քանչէլէր Օթոն Վարթալիսի էֆէնտին, որ մասնակցութիւն ունեցած է այդ գործին մէջ։ Այս մասին Բերայի պատժական դատարանին մէջ նախնական քննութիւնք կատարուելով, լուծուած էր Պ. Կլավանի, որոյ վրայ Մուվազաաւի մուրհակով կը գտնուէին յիշեալ կալուածներն և որ զանոնք փոխանցած էր Մարիոնքա տիկնոջ։ Վերջին անգամ տեղի ունեցած դատաստանին մէջ Օթոն Վարթալիսի էֆէնտիի փոխանորդ Պապաեան Պետրոս էֆէնտի օրինական ինչ ինչ առարկութիւններ ըրած է ցոյց տալով թէ այսպիսի դատի մը մէջ իբրեւ անձնական դատախազ ներկայանալու իրաւունք ունեցող ժառանգորդք Աննոն աղայի՝ իրաւունք չունէին որ յիշեալ կալուածներն իրենց վրայ փոխանցուէին, և քանի որ Իվգաֆի պաշտօնատան կողմէ դատ չը բացուիր, յիշեալ ժառանգորդաց իբրեւ դատախազ օրինական հանգամանք չունենալուն պատճառաւ, պէտք է անպարտութեան վճիռ տրուի երկու ամբաստանելոց ի նպաստ։ Ըստ այսմ՝ Տիկին Մարիոնքա և լաւին քանչէլէրն անպարտ արձակուեցան։

ԱՇԻՐԷԹՆԵՐՈՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ. — Վեհ. Սուլթանին հրամանաւ, Ն. Վեհափառութեան հագուստ պատրաստող դերձակը նոյն վարժարանն երթալով բոլոր աշակերտաց չափն առած է իւրաքանչիւրին միաձեւ հագուստ պատրաստելու համար, որուն ծախքը պիտի վճարուի կայս. մասնաւոր արկղէն։

ՎԱՐԴԱՆ ԷՖ. Գըլըճճեան դեղագործութեան արուեստի քննութիւնները անցընելով կայս. Բժշկական վարժարանին մէջ, Ա. կարգի վկայականի արժանացեր է։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ
ՆՈՐ ԿԱՐԳԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Գ. ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

Լ. Հէրալտ հետեւեալ կերպով կը ծանուցանէ երկաթուղւոյ պարտատոմսից նկատմամբ եղած կարգադրութիւնը.

Յայտնի է թէ օսմ. երկաթուղւոյ պարտատոմս ունեցողները երեք տարիէ հետէ անհամաձայն էին Հանրային Պարտուց վարչութեան հետ՝ այն եղանակին համար որ օսմ. կայս. կառավարութեան հետ համաձայնութեամբ, առժամապէս ընդունուած էր՝ այդ պարտատոմսից յատկացեալ հասոյթներու գործածութեան մասին։ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն՝ ուզելով վերջ մը տալ այս անհամաձայնութեան, Հանրային Պարտուց վարչութեան նախագահին հաղորդած է Բ. Դրան իրաւագէտ խորհրդական Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտի Նորատունկեանի մէկ ուսումնասիրութիւնը որ հիմնուած է 1881 Մուհարրէմի հրամանագրին ճշգիւ գործադրութեան վրայ, ի մասին պարտատոմսից տարեվճարներուն։ Գաբրիէլ էֆէնտիի տեղեկագիրը կարելի է ամփոփել հետեւեալ կերպով.

«Ապագայ վիճակահանութիւններէն ելլելիք պարգեւաւոր թիւերը պիտի վճարուին ոչ թէ 100ին 58 կամ 72, այլ ամբողջապէս և անփոփոխ կերպով հարիւրին հարիւր, ինչպէս որ նշանակուած է իւրաքանչիւր պարտատոմսի ետեւը տպուած ցուցակին մէջ։

«Ապագայ վիճակահանութիւններէն ելած պարզ թիւերուն որք պարգեւ չեն ստանար այլ միայն գլխավճար՝ պիտի վճարուի 180 Ֆր. 36 սանդիմ, այսինքն նախնական անուանական արժէքին (400 ֆրանք) վրայ 100 ին 45.09, և այս ալ նմանապէս հաստատուն ու անփոփոխ եղանակաւ։

«Այս եղանակաւ վճարուած թուղթերը իրաւունք ունենալով դեղչեալ դրամագլխին վրայ 100 ին 3 տոկոս առնելու, ըսկսեալ 1882 մարտ 1էն, որ Մուհարրէմի հրամանագրոյն գործադրման թուականն է, այս պարտատոմսից տէրերը պիտի ստանան, եթէ հասոյթները ներեն, 180 ֆր. 30 սանդիմին հետ միասին՝ 1882 մարտ 1էն մինչեւ վիճակահանութեան օրուան պարզ տոկոսը։

«Այսպէս, 1893 ապրիլ 1 ի վիճակահանութենէն ելած պարտատոմս մը պիտի ստանայ ֆ. 180.36էն զատ՝ 64 ֆր. 93 սանդիմ որ կը ներկայացնէ 180.36 ֆր. ին տոկոսը 100 ին 3էն 12 տարուան համար, որով ստացուելիք գումարը պիտի բարձրանայ 245 ֆրանգ 29 սանդիմի։ Այս միեւնոյն գնման վրայ, 1894 ին ելլող պարտատոմսերը պիտի ստանան՝ ֆր. 180. 36 էն զատ 70 ֆր. 34 սանդիմ տոկոս, ընդ ամենը 250 ֆր. 70 սանդիմ, եւ այսպէս շարունակաբար պարտատոմսի մը գլխավճարին հասուցման իւրաքանչիւր տարւոյ յապաղումը 5 ֆր. 41 սանդիմի յաւելման իրաւունք պիտի տայ, որով թէեւ նախնական 400 ֆրանքի անուանական դրամագլուխը 45.09 ℅ ի իջուցուած է, սակայն պիտի գայ ժամանակ մը որ, պարտատոմս ունեցողները 400 ֆր. էն ալ աւելի պիտի ստանան, դիզուած տոկոսներուն շնորհիւ։ Վերջապէս վիճակահանութեան պարգեւներուն, գլխավճարին ու անոնց տոկոսին ամբողջական վճարումէն ետք, երկաթուղեաց յատկացեալ հասոյթներէն մնացեալ գումարը պիտի գործածուի ամեն տարի յաւելուածական վիճակահանութեան մը, որմէ շահող իւրաքանչիւր տոմս անփոփոխ կերպով պիտի ստանայ հազար ֆրանք։

Այս է ահա արեւելեան երկաթուղեաց պարտատոմսից տարեվճարին մասին եղած կարգադրութիւնն ըստ ծրագրոյ Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտիի։

Տեղեկագիրը կ'ըսէ թէ ցարդ հրապարակէն գնուած 50,000 պարտատոմսք՝ արժեւորաց սեփականութիւնն են և պէտք է գործածուին անոնց տրուելիք տարեկան գումարներն աւելցնելու։ Նաեւ, բախօնթէ արժէքեղնոց փոփոխման թուականէն եղած խնայութեան մէջ Ռումէլիի պարտատոմսք ևս իրենց բաժինն ունին որ իրենց պէտք է յատկացուի։ Նոյնպէս չներկայացուած պարգեւաւոր թղթոց հասոյթէն օսմ. Պանքայի քով գտնուող 100,000 լիրայի տոկոսը պէտք է աւելցուի Ռումէլիի պարտաթղթոց տարեվճարներու վրայ։

Գալով երկաթուղւոյ պարտատոմսից յատկացեալ հասոյթներուն, Գաբրիէլ էֆէնտիի տեղեկագիրը կը յարէ թէ Ռումէլիի երկաթուղւոյ պարտատոմսից յատկացեալ արդի հասոյթները կը բաւեն ամբողջապէս վճարելու համար պարգեւներն ու գլխավճարները 49.09 առ. 100էն, և երբ ընդհանուր հասոյթք ի մօտոյ բաւական ըլլան, չորս սէրիներուն համար վճարել հարիւրին 1 1/4 տոկոս, այն ատեն վիճակահանութեան յատկացեալ բաժինն ալ պիտի բաւէ ո՛չ միայն պարգեւները գլխավճարներն ու տոկոսները վճարելու, այլ եւ մեծաքանակ յաւելում մըն ալ պիտի գոյանայ տարեկան յաւելուածական վիճակահանութենէն ելլելիք թիւերուն 1000 ական ֆրանք վճարելու, ինչպէս յիշուեցաւ ի վերեւ։ Այս կերպով, սոյն պարգեւաւոր պարտուց ամբողջովին հատուցման ժամանակը զգալապէս պիտի մօտենայ։

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն՝ որ յոյժ խորաթափանց միտք մը ունի ի մասին տնտեսագիտական խնդրոց, գնահատելով Վսեմ. Գաբրիէլ էֆէնտիի տեղեկագիրը որուն եզրակացութիւնք ճշգիւ հիմնուած են Մուհարրէմի հրամանագրոյն վրայ, հաղորդած է զայն, ինչպէս վերեւ յիշեցինք, Հանրային Պարտուց վարչութեան որ չը կարծուիր որ ո՛ և է ընդդիմութիւն ընէ, ըստ որում իր ալ փափագն է Մուհարրէմի հրամանագրոյն գծած սահմանին մէջ և իր ձեռք գտնուած միջոցներով, կարելի եղածն ընել գոհացնելու համար ամեն դասակարգի պարտատոմս ունեցողներն անխտրաբար։

ԶԱՄԱՐԱՆ կղզւոյն մէջ Ծովային նախարարութիւնը հանքածուխի մթերանոց մը պիտի հաստատէ։

ՎՃՌԱԲԵԿ ատենի Հուգուգի ճիւղին անդամ Րիւշտի էֆէնտի, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, նախընթաց օր մեռաւ և յուղարկաւորութիւնն երէկ կատարուեցաւ։

ԱՐԿԱԾ. — Նախընթաց օր Լանկայի մօտ Տէօրինա անուն եօթանասուն տարեկան յոյն կին մը իւր տան վերի յարկէն վար ինկնալով մեռաւ։

ԼԷՄՆՕՍ կղզիէն կը հեռագրեն թէ Սէլանիկի կուսակալութեան տրամադրութեան ներքեւ գտնուած «Գըլըճ Ալի Փաշա» շոգենաւը, որ աւազակներ հալածելու համար այդ կողմերը կը գտնուէր, երկու փոքր նաւեր բռներ է, յորում բաւական թուով աւազակներ կը գտնուէին։ Նաւերն ու աւազակները Լէմնօսի տեղական կառավարութեան յանձնուեր են։

ՊԱՃԱՐԱՆՔ. — Էնկիւրիի նահանգին այլեւայլ կողմերուն և Կեսարիոյ մէջ երեւան ելած պաճարախտէն բաւական թուով անասունք զոհ գնացած են։ Անասնաբուժական քննիչը տեղեկանալով որ ի Կեսարիա ախտացեալ անասուններէ ապուխտ և երշիկ կը պատրաստեն, հարկ եղած միջոցները ձեռք առած է զայնս ոչնչացնելու և վաճառումն արգիլելու համար։

ՀՐԴԵՀ. — Զօրեքշաբթի գիշեր յՈւզուն Չէօրրիւ նպարավաճառի մը պարապ խանութէն հրդեհ ծագելով օթել մը և հինգ խանութներ այրեր են։ Եղած վնասը երկու հազար ոսկիէն աւելի կը հաշուուի։

ԲԱՆՏԱՐԿԵԱԼՔ. — Վեհ. Սուլթանն հրամայած է որ Թուրքիոյ մէջ գտնուած բոլոր բանտերու բանտարկելոց միաձեւ հագուստ մը շինուի։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՄՈՒՆՔ

ԳԱՏԸԳԻՒՂ. — Այս գիշեր, ձմեռնային թատրոնին մէջ, Ալիքսանեան էֆէնտիի օսմ. թատերական խումբը պիտի ներկայացնէ Թուրքերէն լեզուաւ ՏԱԼԻԼԱ կամ ՍԻՐՈՅ ԶՈՀԵՐ տրամ 6 արարուածով, Օգթավ Ֆէօյէի։ Սոյն ներկայացում կազմակերպուած է ի նպաստ առաջնակարգ դերասան Պ. Մ. Սիսաքի։ Տարակոյս չկայ թէ Գատըգիւղի ազնիւ հասարակութիւնը պիտի փութայ բազմութեամբ ներկայ գտնուիլ այս գիշերուան ներկայացման, ոչ միայն ի վարձատրութիւն բազմաշխատ արուեստագէտին, այլ հրապուրուելով նաեւ Ֆէօյէի անունէն, որուն հեղինակութեան մէկ ներկայացումն ինքնին գրաւիչ է։

ՍԿԻՒՏԱՐ. — Մնակեան և Խմայիլ էֆէնտիներու օսմ. գուսաներգական խումբը վաղը գիշեր պիտի ներկայացնէ Պէյլէր օղլուի պարտիզին մէջ՝ ԲԻՆՊԻ տեղական գուսաներգութիւն 3 արարուածով, որուն պիտի յաջորդէ «Դագաղ և Խաղ» զաւեշտը։

ՄԱՔՐԻԳԻՒՂ. — Այս գիշեր, Պ. Կօֆայի ձմեռնային թատրոնին մէջ, Ֆասուլեաճըեան էֆէնտիի խումբը պիտի ներկայացնէ ՍԱՆԹՐՕՓԷՃԻ ՏԻԿԻՆԸ, տրամ 5 արարուածով, և «Մարդս կատարեալ չէ» զաւեշտը, ի նպաստ խումբին կատակերգակ Պ. Ա. Արմէնակի։

Թէ՛ Ֆասուլեաճեան էֆ.ի և թէ՛ Մընակեան էֆէնտիներու ներկայացմանց համար մասնաւոր պատրաստութիւնք տեսնուած են, և երկու դերասանապետք ալ կը յուսան քաջալերական ընդունելութիւն մը գտնել ի Սկիւտար և ի Մաքրիգիւղ։

ԲԵՐԱ. — Նշան Թաշը Օրօրա թատրոնին մէջ Հասան էֆէնտիի խումբն այս գիշեր պիտի ներկայացնէ ՄԱՂՏՕՌԲԷ ԳԱՏԸՆ կատակերգութիւն 5 արարուածով։ Պիտի երգուին նաեւ քանի մը երգեր դերասանուհեաց կողմէ։

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ
Պ. ԷՄԻԼ ՏԸՎՕՅԻ

Հինգշաբթի իրիկուն, ծխախոտի Րէժիի Տնօրէնութեան հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ Պ. Էմիլ Տըվօ, Օսմ. կայս. Պանքայի նախորդ տնօրէնը, երկուշաբթի առաւօտ անձնասպան եղեր է հետեւեալ պարագայից մէջ։

Պ. Տըվօ՝ իր աղջկան հետ ժամանակ մը Զուիցերիա անցունելէ յետոյ, Թրիեսթէէն աւստրիական Լոյտի [illegible] շոգենաւը նստած էր Կ. Պոլիս գալու համար։ Կիրակի, կէս գիշերին, [illegible] Պրինտիզիէն մեկնած էր և քանի մը ժամէ հետէ բաց ծովուն մէջ կը գտնուէր, երբ Պ. Տըվօ օգուտ քաղելով իրեն ընկերացող և իր վրայ հսկող ծերունի սպասաւորին անուշադրութեան մէկ վայրկեանէն, ծով նետուեցաւ։ Մարմինը գտնուած չէ։

Պ. Տըվօ, ինչպէս յայտնի է, երկար ժամանակ վարած էր Օսմ. կայս. Պանքայի տնօրէնի պաշտօնը և հիմնած էր ծխախոտի Րէժին։ Պանքայի Տնօրէնութենէն հրաժարեցուցուելէն ետք, բնականաբար ձեռք քաշած էր նաեւ Րէժիի գործերէն, ու առանձնացեալ կ'ապրէր իր տան մէջ, ի Բերա, մերթ ընդ մերթ ճանրորդութիւններ ընելով յԵւրոպա։ Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչական ժողովին մէջ Բէլճիքայի արժէթղթից տէրերուն պատուիրակի պաշտօնը կը պահէր միայն։ Անձնական հարստութեան տէր էր։

Պ. Տըվոյի անձնասպանութեան առթիւ, Սթամպուլի տէր և տնօրէն Պառոն Հէնրի Հէնլի իր թերթին երէկի թուոյն մէջ հետեւեալ անձնական յիշատակները կը հրատարակէ․

Այս դառն լուրը չի զարմացուց զիս և ահա պատճառը։ 1889 հոկտեմբերի ցուցահանդէսի միջոցին, Փարիզ կը գտնուէի, և պուլվառներուն վրայ, Մատլէնի և Ավընիւ տը լ'Օբերայի միջեւ, պատիւ ունեցայ հանդիպելու Կ. Պոլսեցի բարեկամներու։ Ի միջի այլոց՝ Պ. Կիլլէն, Հայտար-Փաշայի երկաթուղւոյ շինութեանց ձեռնարկուն, ըսաւ ինձ. «Գիտէ՞ք, պապա Տըվօն հոս է և այս իրիկուն Պոլիս պիտի ուղեւորի։» Անմիջապէս գացինք այն օթէլը ուր կը բնակէր Պ. Տըվօ, Բէ փողոց, եթէ չեմ սխալիր։ Պ. Տըվօն բակին մէջ գտայ։ Թեւէս բռնեց և բակին շրջանն ընել տուաւ գրեթէ երեք քառորդ ժամ, շարունակ կէս-փիլիսոփայական հարցումներ ուղղելով ինձ՝ մահուան, անձնասպանութեան վրայ։ Ահա համառօտիւ այս խօսակցութիւնն, որ անմոռանալի է ինձ համար։

ՏԸՎՕ. — Ի՞նչ կարծիք ունիք մահուան վրայ։

ԵՍ. — Անխուսափելի բան մըն է։

— Այո, բայց եթէ փութացնենք զայն։

— Մենամարտո՞վ։ Այն ատեն անոր հետեւութեանց յանձնառու պիտի ըլլաք։

— Բայց ո՛չ։ Յիշեցէք Ֆօն Հասի մահը։ Պատուհանէն վար նետեց ինքզինքը և գանկը ջախջախուեցաւ, բայց ենթադրելով որ միայն ուսը վնասուած կամ սրունգին մէկը ջախջախուած ըլլար, պիտի կրնար իր փորձէն ետքն ապրիլ։ Այնպէս չէ՞։

— Կարելի է։

— Ուրեմն, պատուհանէն սալայատակին վրայ նետուիլը ձեզ համար անմիջապէս մեռնելու ապահով միջոց մը չէ։

— Անշուշտ ոչ։

— Ըսէք տեսնեմ, ո՞րն է կեանքին վերջ տալու լաւագոյն և ամենադիւրին միջոցը։ Դուք ի՞նչ կ'ընէիք։

Տակնուվրայ եղած էի, բայց ինքզինքս զսպելով և ծիծաղելով, պատասխանեցի. «Շիտակը ատոր վրայ չեմ մտածած… մինչեւ հիմա։»

— Սակայն, ըսաւ, այդ բանը տեղի ունենալու կարգ մը պարագայներու մէջ, խնդիրը գիտնալն է թէ ինչպէ՛ս կատարելու է զայն։ Քլորոֆորմի մասին ի՞նչ կ'ըսէք։

Պատասխանեցի թէ — քանի որ խօսակցութիւնը զուտ պլատոնեան հանգամանք առած էր — երբ մարդ ինք իր ձեռքով առնէ քլորոֆորմը, սա կրնայ քնացունել զինքը, այլ անհաճոյ զարթնում կ'ունենայ։

— Ասիտ բրիւսիք — պլէօ տը բրիւսը… Շանթմանար կ'ընէ, այնպէս չէ՞։

— Այո՛, բայց ոչ մէկ քիմիագէտ չի տար պլէօ տը բրիւսի հիւթը։ Բոյժ պարինէյտօրէն և օրինաց նկրած սահմանին մէջ այրիչ մը (քոռոզիֆ) կուտայ, որ, եթէ ուտէք, մեռնիլէ առաջ քանի մը ժամ կը գալարեցունէ զձեզ — և թերեւս չի մեռնիք, եթէ բժիշկ մը վրայ հասնի։

— Հապա կրակարանները։

— Մարդ կրնայ ինքզինքին գալ… գըլխի սօսկալի ցաւերով։

— Ափիո՞նը։

— Նորէն մարդ կ'արթննայ, միեւնոյն ցաւերով։

Եւ այսպէս շարունակաբար, թունաքանութեան ամեն երանգներուն վրայ հարցումներ կ'ուղղէր, մինչեւ որ օթէլին հանրակառքն հասաւ։ Պ. Տըվօ, ճարտարապետ Պ. Վալօրի, Պ. Կիլլէն և ես նըստանք կայարան երթալու համար։

Հոն, օգուտ քաղելով մէկ քանի վայրկեանի սպասումէ, Պ. Տըվօ վերանորոգեց իր մահուչուր խօսակցութիւնը։ Փորձեցի կատակի դարձնել իր մտածար գաղափարները, բայց տեսայ որ մարդն հիւանդ էր և լաւագոյն էր ձեւացունել թէ լրջօրէն ունկն կը դրուէր իրեն քան հակառակիլ։

Պահ մը քանի մը խօսք փոխանակեցի Պ. Վալօրիին հետ որ ինքն ալ Կ. Պոլիս կ'երթար և որ խոստացաւ ինձ աղէկ հըսկել Պ. Տըվոյի վրայ։ Մեծ վախ ունէի — եւ իմ երկիւղներս հաղորդեցի Պ. Վալօրիին և Պ. Կիլլէնին — թէ Պ. Տըվօ վակոնին դռնակէն դուրս կը նետուի։ Պ. Տըվոյի խօսքերն այնքան յուզած էին զիս որ քիչ մնաց իր հետ վակոն ցատքէի առանց գոյքերս առնելու, և ապահովապէս, եթէ Պ. Վալօրի հոն չի գտնուէր անոր ընկերանալու համար, պիտի ընէի այդ բանը ինչ ըլլար ըլլար։

Հետեւութիւնն այս պատմութեան որ 1889 ին եղած է, այն է թէ այդ թուականին Պ. Տըվօ մտային հիւանդութիւն ունէր արդէն։ Զինքը տակաւին կեանքի կապող բանն էր իր զաւկները որք վարժարան կը գտնուէին ի Ֆրանսա։ Ի՞նչ տեղի ունեցած էր իր՝ վերջին այցի միջոցին կամ անկից ետքը. չեմ գիտեր։ Թէեւ ֆրանսական դեսպանատունը, ֆրանսական գաղթականութիւնը, Օսմ. Հանրային Պարտուց վարչութիւնը փորձեցին զօրացունել անոր բարոյականը, հասկցուցին իրեն թէ, պատահած բոլոր դէպքերուն հակառակ, ինք կը յարգուէր միշտ Կ. Պոլսոյ ընկերութեան կողմէ — կեանքը դարձեալ կը ծանրանար անոր վրայ, և ահաւոր, անզարթնում մահ մը գտած է Ադրիական ծովին կոհակներուն մէջ։

ՀԵՌԱԳԻՐ
ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ

ՓԱՐԻԶ, 20 Հոկտ. — Պ. Քառնօ ընդունեց երէկ զԴուքս Լէօյխթէնպէրկի, Զարին ազգականներէն։ Կէս ժամու տեսակցութիւնը շատ սիրալիր եղաւ։ Ռուս իշխանը զինուորական պատուովք մեծարեցաւ։ Ապա Պ. Քառնօ փոխադարձ այցելութիւն ըրաւ։

— Փարիզի քաղաքային խորհուրդը 10 հազար ֆր. նպաստ քուէարկեց Քառմոյի անգործ բանուորներուն համար։ Քառմոյի հանքաց ընկերութիւնն ընդունեց իրաւարարութեան դիմելու որոշումը։

ԱԹԷՆՔԷ հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ հելլէն կառավարութիւնը շրջաբերականաւ մը տէրութեանց դիմելով պիտի պարզէ Զաբբայի կտակային գործը Ռումանիոյ հետ։ Բայց ուրիշ հեռագիր մը կը հերքէ այս լուրը։

ՓՐԱԿ. — Ռայխէնպէրկի քաղաքային խորհուրդը լուծուեցաւ կառավարութեան կողմէ, իւր ապօրէն և անպատշաճ ընթացից համար։

— Փէշթայէ Բիզէքի գաւառէն եկած մարդ մը կասկածելի հիւանդութեան նշանները ցուցուց։ Բժիշկ ղրկուեցաւ։

ՔՐԱՔՕՎ. — Հնտախտի մէկ դէպք. մէկ մահ ի Տէպնիքի։

ԻՍՄԱՅԻԼԻԱ, 21. — Հոկտեմբեր 11էն մինչեւ 20 Սուէզի ջրանցքէն անցնող 81 շոգենաւերուն տասնօրեայ հասոյթն եղած է 2,020,000 ֆրանք։

Սակարան

ՂԱԼԱԹԻԱ, 10 Հոկտեմբեր

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐՈՑ

3 ամիս Լոնտրայի վրայ	109 1/4
3 » Փարիզի »	22 92 1/2

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՔՕՆՍՕԼԻՏԷ

Երէկ երեկոյ զոց. [Միաց. Դ. Սէրի]	24 03
Բերայի մէջ »	— —
Առաւօտուն բացուեցաւ »	24 04
Կէս օրին	24 03 1/4
Թահվիլաթը Օսմանիյէ երէկ երեկոյ	82 38
» » ժամ 3ին	83 06

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Փոխառութիւն Սէրի	54 3/4
» »	31
»	24 06

ԲԱԺՆԵՏՈՄՍՔ

Ըօսիէթէ Ժէնէրալ	Անգլ. Լր.	5 10
Քրէտի Ժէնէրալ	»	8
Պանք տը Քօնս.	»	5
Սօս. Շանժ է վալէօր	»	4 20
Րէժի	»	16 23
Թրամուէյ	»	606
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	93 1/4
Բաժնեթուղթ Լաւրիօնի		81

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

ՓԱՐԻԶ, 21 Հոկտեմբեր

Ֆրանսական Ռանթ 3 ℅	98 37 1/2
» » 4 1/2 ℅	106 12 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	22 17 1/2
Օսմ. մաքս. արժեթուղթ	473 12 1/2
Բրիօրիթէ Թիւրք (1890)	432 50
Օսմանեան Երկաթուղի	94
» Րէժիի բաժնեթուղթք	378 75
Պանք Օթօման	588 75
Քրէտի Լիօնէ	782 50
Իտալական Ռանթ 5 ℅	91 37 1/2
Եգիպտական միացեալ	501 25
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 18
Օսմանիյէ Օսմանեան քօնսօլիտէ)	380

ԼՈՆՏՐԱ, 21

Անգլ. քօնսօլիտէ	96 81
Օսմ. » Սէրի Դ.	21 75
» » » Ա.	54 3/4
» » » Բ.	31
» » » Գ.	22 3/4
Օսմ. փոխառութիւն 1871	96
Փոխառութիւն 1877 (Տէֆանս Լօն)	92 1/2
Պանք Օթօման	13 1/4
Այտընի Երկաթուղի	20 1/2
Գասապայի Երկաթուղի	11
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	98 1/2
» առանձ. բրիվիլէժիէ) 1890	102 1/2
Տօմանիալ (փոխառ. Ռոչիլտ)	105
Փոխանակութիւն Փարիզի վրայ	25 374

ՎԻԵՆՆԱ, 21

Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	— —
» Փարիզի »	47 57
Օսմանեան Րէժիի բաժնեթուղթք	176 75
» Երկաթուղի	46

ՊԵՐԼԻՆ, 21

Օսմանեան Երկաթուղի	92 80
Օսմ. Րէժի	190 50
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 270
» Փարիզի »	80 60

ԿՐՕՆԱԿԱՆ
ՍՈՒՐԲ ԳՐԱԳԻՏՔ ՀԱՅՈՑ

Այսօր տօն է «Սրբոց Թարգմանչաց վարդապետացն մերոց Մեսրովպայ, Եղիշէի, Մովսէսի քերթողին, Դաւթի անյաղթ փիլիսոփային, Գրիգորի Նարեկացւոյն, Ներսէսի շնորհալւոյն և Ներսէսի Լամբրոնացւոյն»։ Այս լուսաշողշող աստղեր փայլեցան մերթ ընդ մերթ, իրարու ետեւէ, որպէսզի հայ ժողովուրդն այդ աստղերուն սեւեռելով իւր աչեր լուսով պարարի, լուսով աստուածային փառաց։ Մեսրովպ ինքն էր որ ի գիւտ հայ տառերու՝ շատ տառապեցաւ, աստանօր պէտք չկայ Մեսրովպայ կեանքը կամ պատմութիւնը գրելու։ Կորիւն՝ աշակերտ Մեսրովպայ երկարօրէն գրած է արդէն։ Միայն թէ այս մեծ մարդն որ հայ ազգին մեծագոյն բարերարներէն մին կոչուելու իրաւունքն ունի, ոչ թէ միայն հայ տառերուն հեղինակն է, այլ և գործակիցն է միւս մեծագոյն մարդուն՝ Սահակ Պարթեւ կաթողիկոսի ի Թարգմանութիւն Աստուածաշունչ գրոց։ Կ'աւանդուի թէ Սողոմոնի Առակաց գրքին ամբողջ Թարգմանութիւնն է Մեսրովպայ։ Այլ հիանալեաց հիանալիներն են ապաշխարութեան Շարականի ութ կանոններն, որովք մարդկային մեղապարտ բնութիւնն Աստուծոյ կը փարի, իսկ Ժամագրքի «Թագաւորք»ն արդարև են թագաւոր—երգեր։ Մեղաւոր մարդըն այսօր իսկ Աստուծոյ հետ հաշտուելու համար չկրնար սրտէն հանել այն լալագին մրմունջն, ինչ որ այս մեծ Վարդապետն ապաշխարութեան՝ իր սրտէն արձկելով դըրդած է Աստուծոյ աթոռը, գթութեան շնորհներ յերկնէ յերկիր բերելու համար։

Մեսրովպայ կրտսերագոյն աշակերտներէն էր Եղիշէ, աղու աղաւնեակն այն, որ Աստուծոյ սէրը քարոզեց, գրելով․ «Մեծ է սէրն Աստուծոյ, քան զամենայն մեծութիւն երկրաւոր»։ Սա իւր մեղրածորան գըրչով գեղանկարեց Հայ մատենագրութեան ճակատը, դրոշմելով սա յաւիտենական խօսքը․ «Լաւ է կոյր աչօք քան կոյր մտօք։ Կոյր գրկի ի ճառագայթից արեգական և ագիտութիւն գրկէ ի կատարեալ կենաց»։ Ո՜վ պատգամ ճշմարտութեան, դու առաջնորդ փրկութեան ողորմելի մարդկութեան․ սա ճառեր գրեց ոչ թէ միայն ի գովեստ աստուածային փառաց, այլ եւ ի յորդոր ժողովրդեան, որպէսզի պաշտէ ու սիրէ միշտ առաքինութիւնը, որով միայն կարելի է ապրիլ։

Մովսէս Խորենացին թէ իբր պատմագիր և թէ իբր քերթող նշանաւոր է Հայ մատենագիրներուն մէջ. գրեթէ ամենէն աւելի դժբաղդն է եղած սա, ոչ թէ միայն ի կենդանութեան, այլ և յետ մահուն, եթէ ստոյգ է սա տխուր աւանդութիւն, որպէս կայ փարպեցի Ղազարի թղթին մէջ, թէ Խորենացիին ոսկորները հանուելով իւր գերեզմանէն Եփրատայ մէջ ձգուեր են։ Արդեօք այս մարդն այս տողերը գրելո՞ւն համար թշնամիներ ունեցաւ և զոհ եղաւ ճշմարտութեան. «Վարդապետք տխմարք և ինքնահաճք, արծաթով ընտրեալք և ոչ Հոգւով, ոսկեսէրք, նախանձոտք . . . ։ Կրօնաւորք կեղծաւորք, անձնացոյցք, սնափառք, պատուասէրք քան աստուածասէրք» և այլն։ Խորենացիին շարականներն ալ անգին մարգարիտներ են։ Քերթողին աւիւնն ու խանդ երբեմն այնքան կը բարձրանայ ու կը վեհանայ, որ կարծես թէ քրմական հին աշխարհն ի հանդէս կը հանէ քրիստոնէական աշխարհի մէջ։

Դաւիթ անյաղթ եւս աշակերտակից էր Եղիշէի և Մովսէսի, այլ աւա՜ղ ի մատենախօսութեան կարի յոնիամոլ, միայն Խաչի ճառն է, որ հայական ունի տիպ ու ոճ։ Դաւիթ թարգմանութիւններն աւելի փիլիսոփայական և ինքն ալ քաջ հռետոր ըլլալուն համար, կոչուեցաւ ԱՆՅԱՂԹ ՓԻԼԻՍՈՓԱՅ։ Այլ Եզնիկն ո՞ւր է, այն աննման հեղինակն «Եղծ աղանդոց» ոսկեղինիկ գրքին, սքանչելի թարգմանիչն ու սիրականն Սահակայ ու Մեսրովպայ, ինչո՞ւ Եկեղեցին չտօներ, հապա միւսները . . . ։ Այլ սակայն եթէ Եկեղեցին զձեզ չտօնէր, այլ դուք կենդանիք էք, և «Ձեր անուանք գրեալ են յերկինս»։

Գրիգոր Նարեկացի, որոյ հրաշազարդ աղօթքներն ո՞ր Հայուն ծանօթ չեն։ Այդ աղօթքներով Գրիգոր սաւառնաթեւ կը սուրայ և կը վերաթեւէ երկնային բնագաւառներուն մէջ, հոն ի լոյս կ'ողողի և ապա ի սաորինս ճախրելով՝ լոյս կը ճառագայթէ, ուրիշներն ալ իրեն պէս հրահրելով, այլ սակայն այս հոգեշնորհ Սուրբն ալ կը հալածուի, կ'ամբաստանուի թէ պահքը կուտէ, ուրեմն հերետիկոս է։ Քննիչներ կը հասնին, չորեքշաբթի օր մը հիւր կը լինին յանկարծ, և կը տեսնեն տապկած աղաւնիներ Նարեկացիի սեղանին վրայ, կը գայթակղին, այլ եւս վկայի պէտք չկայ թէ Նարեկացին պահքը չուտեր, խռովագին կը հարցունեն․ «Եղբայր Գրիգոր․ չէ՞ այսօր պահքի օր է, այս ուտիքի կերակուրն ի՞նչ է»։ Սուրբն անխռով կը պատասխանէ. «Հա՛ զեկ ըսէք, ուրեմն աղաւնիներն թող թռին երթան»։ Աղաւնիները կեանք կ'առնուն, կը թռին։ Այս հրաշալի տեսարանին վրայ քննիչները Նարեկացիին ոտներուն պլլուելով՝ լալագին «մեղա՜յ» կը գոչեն։ Նարեկացին իբր գեղգեղաձայն սոխակ ունի նաև անուշիկ մեղեդիներ որք մեր Ցաղարանին թանկագին գոհարներն են։

Իսկ Ներսէս շնորհալի և Ներսէս Լամբրոնացի իրարու ժամանակակից են, երկուքն եւս, մանաւանդ Շնորհալին, փայլած են հանճարով և իմաստութեամբ․ մին բանաստեղծական գրուածոց մէջ գերազանցիչ, իսկ միւսն առենաբանական ճիւղին մէջ պերճախօս, Շնորհալիին երգերն այնքան անուշիկ են, մինչ զի ունկնդիրն անդէն իսկ կը փոխադրուի երանաւէտ դրախտին մէջ, ուր հրեշտակաց աչէլուները գեղգեղաձայն կը լսուին, և երկնային քնարք մեղմագին հնչելով արձագանգ կը ձգեն հոգեզմա՜յլ արձագանգ, որպէս նկարագրած է սեւանուոյն յայտնութեան՝ Յովհաննէս աւետարանիչ։

Այսպէս սուրբ այս Հայրապետներն ու Վարդապետներն ի բան և ի գիր պայծառացան ու փայլեցան խաւարային դարերու մէջ եկեղեցւոյ և ազգի սիրոյն համար. իսկ այժմ ո՞ւր դպիր ո՞ւր իմաստուն, արդեօք Պօղոս առաքելոյն բանծին պէս մեռեալներն այժմ յիմարացա՞ծ են։ Ո՞ւր են հոգեղէն գրիչներ և ո՞ւր հոգեշունչ գրուածներ(*), արդեօք ժամն հասած է որ ես ալ Եղիա մարգարէի պէս ի վեր յերկին աղաղակեմ․ «Տէ՛ր, ես միայն մնացեր եմ»։

ՆԱՀԱՊԵՏ

ԼՈՒՌԻՆ ԴԷՄ

Մի՛ կենար մունջ․ բընութեան
Վեհ պատկերներն զիս յաւիտեան
Տանջեն արդէն՝ զի լուռ են․
Թող մեղր կաթէ ձայնդ հեշտօրէն։

Լուռն ըսպաննէ խեղճ հոգիս,
Կայծ տայ կըծու իմ մորմոքիս․
Բառ մը խօսէ՛, սէր հոսէ՛
Քու շըրթներէդ նուրբ մետաքսէ։

Իրա՛ւ լուսինն եւ թէ ծով
Անձայն կ'ապրին կայծով կոծով,
Բայց ինչ որ ես կ'որոնեմ՝
Երգն է սիրոյ, երգը վըսեմ։

Ըսէ՛ ինձ, կոյս, թէ ունի՞
Սիրտըդ յուզմունքը տըրփի,
Թէ՞ հալած դէմքս կ'ապրի՞ անդ
Իբրեւ անեղծ ու սուրբ աւանդ։

Ա՜խ մի՛ լռեր․ ձայնդ անուշ
Թող փըրցընէ լըռութեանդ փուշ
Որ կը խըրի սիրտըս հիւծած․
Մունջ մի՛ պահեր․ խօսէ՛, ցած, ցա՛ծ․․․

Ու խօսինք միշտ ես ու դու,
Ձայնով կամաց, մինչեւ առտու․
Խօսինք, ցած, ցա՛ծ, յար անվերջ,
Մինչեւ որ ձայն հատնի մեր մէջ։

Գատըքէօյ ՎԱՀԱՆ ՄԱԼԷԶԵԱՆ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒՆ

ՃԱՆՃԸ

Կունծիկ աղան վաճառականներուն ճանճն է։

Երեսուն տարիէ ի վեր հրապարակին վրայ կը գործէ․ և ինչ որ էր գործի սկըսած օրը այսօր ալ ճիշդ միեւնոյն դիրքին մէջ է, մազիկ չափ ոչ յառաջ գնացած է և ոչ ալ ետ մնացած։ Գաւառներէն մասնաւոր խնամօք քանի մը «անշարժ» յաճախորդներ ապահովագրած է Պոլիս հաստատուած ժամանակ, և այս թուականէն ի վեր բնաւ մտքէն չէ անցուցած, ոչ նոր յաճախորդներ գտնել և ոչ ալ գործը ընդարձակել։ Փափկաճաշակ չէ․ առտուն քիչ մը պանիր հաց, իրիկուան պնակ մը կերակուր և ահա իւր ծախուց մէկ մասը, լաթերը Պիթ Բազարէն կը գնէ և ծխախոտն ալ Ըղզատ Բազարի լաճերէն, ինչ որ տարեկան չորս հինգ ոսկիի ահագին խնայողութիւն մը յառաջ կը բերէ իր հիմնադրամին մէջ։

Ապրանք առնելու եկած ժամանակ չը հասկցուելու աստիճան քթին մէջէն կը խօսի, և շատ անգամ ալ խուլ կը ձեւանայ․ երկու առաւելութիւններ որոնք իրաւունք կուտան իրեն ապրանքը վերցնելէն վերջ վիճելու թէ «այս ապրանքը 56 փարայի ըսի, դուք 58 էք հասկցեր» և կամ թէ «դուք ասոր 90 փարայ չըսի՞ք որ 92 գրեր էք»․ ամէն դիտողութիւն օգուտ չըներ, որովհետեւ խուլ է խեղճը։

Ընդհանրապէս առտուները կուգայ ապրանք առնելու և իւրաքանչիւր տեսակէն առնուազն 40 ծրար մը կը զատէ, սակարկութիւնը լմննալէ վերջ այս ինչ տեսակը աչքին գէշ կ'երեւայ, այն ինչ տեսակը մութ, և զեղչելով զեղչելով այնչափի կը հասցնէ որ 40 ծրարէն հազիւ տասը ծրար առնէ․ շատ անգամ ալ իւր սննակը տանելէ վերջ երկու ծրարը ետ կը ղրկէ «այս թօփը աչացս ղալփ կ'երեւայ կոր» ըսելով։

«Սակարկութիւն չեմ սիրեր, մէկ խօսք կ'ուզեմ» կ'ըսէ և վերջնական գինը լսելէ յետոյ, հարիւրէն քսանըհինգ պակաս կ'առաջարկէ․ պատմայի «թքէթ»ներուն ամեններուն վստահութիւն չունի և բոլոր առած ապրանքին հարտաները մէկիկ մէկիկ կը համրէ․ եթէ պատահի որ կէս հարտաս պակաս մը գտնայ, աշխարհք իրար կ'անցընէ, «ախպար ասի ինչ խարդախութիւն է, բոլորը պակաս, աս ի՞նչ հարտաս է, կխուսիկես գողցուած, ես ի՞նչ ընեմ եթէ առջի առածներս ալ այսպէս պակաս ելլեն», մինչդեռ անոնց բոլորն ալ արդէն մէկիկ մէկիկ համրած է։

Պարտամուրհակներն ստորագրած ատեն միշտ թուականը եօթ տասն օր վերջ կը դնէ և կը ջանայ որ ոսկիին կոտորակը մեծ ըլլայ, որովհետեւ կոտորակը բնաւ ոսկեդրամով չը վճարեր, այլ քանի դրուշէն արժած տալ է սովորութիւնը, և եթէ մէկը դիտողութիւն ընելով խուլութեան պղնձման պնդունէ ձայնը, «մեր օտային զարճը այս է» կը մայտայ։ Գրիչը ձեռքն առած ժամանակ երեքը խաչ կը հանէ, և վաճառականներուն կը պնդէ որ բարեխօսութիւն ընեն այս թուղթը օրին վճարելուն համար․ առանց «խոնարհ ծառայի» ստորագրութիւն չը դներ, և եօթ տասը մարդու չը կարդացուցած բնաւ չը վստահիր մուրհակին պարունակութեան ճշդութեանը։

Եթէ պատահի որ իրիկուան դէմ հեռագիր մ'առնէ, ամենեւին չը քնանար, վախնալով որ մի՛ գուցէ անդորրութիւնը վրդովող լուր մը ըլլայ անոր պարունակութիւնը․ այլ արշալոյսին մարդ մը կը գտնայ ու անոր կարդացնել կուտայ, որպէս զի հրապարակին վրայ չիմացուի իւր գաղտնիքը։ Շուկան քալած ժամանակ այնպէս կը կարծուի որ բան մը կը փնտռէ գետնէն և եթէ անոնցմէն ծրար մը կամ թուղթ մը տեսնայ, անպատճառ կը ծռի կ'առնէ «մարդ չը գիտեր թէ բաղդը ո՛ւսկից պիտի գայ» մայտալով։ Բեռնակիրներէն բնաւ չախորժիր և ոչ ալ անոնք իրմէ, որովհետեւ ամէն օր վէճ ունին իրարու հետ համալչէքի համար, և շատ անգամ սպառնալիք կ'ընէ վաճառականներուն թէ «քանի որ աս համալը հոս է, ձեր մաղազան ոտք կոխելիք չունիմ»։

Համակրանօք կը դրուատէ հին ապրանքներուն տոկունութիւնը և նորերուն բնաւ չը հաւնիր, ամէն մտած տեղեր մանիֆաթուրայէն զզուանալ կը քարոզէ, եւ եթէ իրեն 100 ծրար ապրանք ապսպրեն, հազիւ 25ը կ'առնէ՝ գրելով յաճախորդներուն թէ «մանիֆաթուրային բռնուելը աղէկ բան չէ» մինչդեռ իրեն հետ միեւնոյն ժամանակ գործ ընողներ, ահագին քանակութեամբ կ'առնեն ու կը ծախեն առանց «բռնուելու վտանգէն» վախնալու։

Բաց ի իւր յաճախորդներէն, բնաւ մարդու վրայ վստահութիւն չունի, եւ եթէ պատահի որ մէկէ մը գանձելիք դրամ ունենայ, մինչեւ սատկն առած վայրկեանը միշտ սիրտը կը դողայ թէ «արդեօք այս մարդը պիտի սնանկանա՞յ»։ Եթէ մէկու մը նկատմամբ տեղեկութիւն ուզուի իրմէ, կամ բնաւ պատասխան չը տար և կամ «մարդ կենդանութեան պիլէ չիփիհէ ընելու է» ըսելով կառնէ կը քալէ։ Դրամարկղին մէջ ամենեւին պանքնօթ չը պահեր, և սատկ գանձած ժամանակ մէկիկ մէկիկ կը կշռէ, շատ անգամ ասով ալ չը բաւականանալով քովը կեցողներուն կը հարցնէ «կշռաքը լըման է ամմա չիփիհէ կընեմ կոր աս ոսկիէն, ի՞նչ կըսես»։ Բնաւ տեսնուած չէ Կունծիկ աղային օսմ․ ոսկի խարձելը, այլ միշտ քրիզից, գաղ․ և անգղիական ոսկի կը քշէ պարտականներուն․ և չը գիտցուիր թէ ամեն օր ուսկից կը գտնայ այս օտար դրամները․ պակաս սատկ երբեք չ'առներ, բայց իր վճարած դրամներուն հարիւրին տասը անտարակոյս պակաս կելլէ կ'ունենայ։ Վերջապէս իրօք վաճառականներուն ճանճն է Կունծիկ աղան, որովհետեւ ոչ ընթացքը կը փոխէ և ոչ ալ վաճառականներուն օճիքը թող կ'ուտայ, ամէն վաճառատունէ վռնտուած, ամէն տեղէ երեսէ ինկած, դարձեալ կը մնայ քրքըս եւ կսկսի հոգի հատցնել, քանի՞ քանի անգամ ըսուած է իրեն «Պէտք չէ ոչ առած ապրանքդ և ոչ ալ տուած սրտմաշուքդ», բայց որովհետեւ խուլ է, բնաւ կարեւորութիւն չը տար գործին չեկած խօսքերուն, և կը շարունակէ ապրանքները տակնուվրայ ընել. երբեք գործ չունի շարքին վրայ դրուած ծրարներուն հետ, այլ ամենէն տակի ծրարը հանել կ'ուտայ և ակնոցը աչքը դնելով լաւ մը զննելէ վերջ «ասիկայ բաց խալիպա չէ եղեր» կըսէ։ Շատ անգամ ալ սակարկութեան ժամանակ յանկարծ «հերու չէ առջի տարուան տետրակս բաց, ես այս կտաւէն կենէ առած էի ձեզմէ» կըսէ գրագրին․ և առանց խնելու անոր ըրած դիտողութիւնները մինչեւ որ մէկ երկու ժամ աշխատցնելով հին տետրակները վար իջեցնել չը տայ և հաշիւը չը տեսնայ չը համոզուիր և ոչ մէկ խօսքի, ասոր համար ո՞ր վաճառատունէն որ ներս մըտնայ պաշտօնեայները «հրաժարիմք ի սատանայէ» ըսելով երեսնին կը խաչակնքեն և սրտերնուն ցաւէն կնքած են զինքը «ճանճ» տիտղոսով։ Երբ մէկու մը պարտք ունենայ, օրէն առաջ կը վազէ որ զեղչելով վճարէ․ և երբ չ'ընդունուի զեղչելու առաջարկը, պայմանաժամը լրանալուն խոյս կ'ուտայ, և միշտ 10-15 օրուան տոկոս կը շահի։

* * *

Օր մը Կունծիկ աղան ըստ իւր բարի սովորութեան արշալոյսին արթնցաւ և թժշկարանը կարդալէն, ու աւտր պատշաճի աղօթքն ընելէն վերջ, սկսաւ տետրակները խառնել․ շատ խառնեց թէ քիչ խառնեց մէկ մ'ալ գլուխը վեր վերցուց որ կէս օր եղեր է, և մինչ կը պատրաստուէր պարտատէրներէն խուսափելու համար դուրս ելլելու, յանկարծ երիտասարդ մը ներս մտաւ գլուխը բաց և փեզոյրը ձեռքը։

—Ողջունեմ զձեզ։

—Օրհնեա՛ ի տէր։

Երիտասարդը Կունծիկ աղային պատասխանը երգիծանք մը կարծելով խեղճ ու աբիւնը գլխուն ցատքեց, որովհետեւ դեռ նոր ելած էր մեր Ազգ․ գիշերօթիկ վարժարաններէ մէկէն․ և վեց ամիսէ ի վեր գրագրութիւն կ'ընէր առեւտրական տան մը մէջ, ու բարկութեամբ եկած էր Կունծիկ աղային գանձելու 12 ոսկիի պօնօ մը, որուն համար ան նուազն քան անգամ ղրկուած էր վաճառատան հաւաքիչը և ձեռնունայն ետ դարձած․ աւելորդ է ըսել թէ գրագիրը հաստատապէս մտադրած էր գտակը չառած չերթալ, որուն համար ալ ամեն տեսակ ճարտասանական ձեւեր պատրաստած էր արդէն ճամբան միջին մէջէն և Կունծիկ աղային պատասխանէն աւելի եւս զայրացած, ոգեւորութեամբ մը յարեց։

—Այսօր Յուլիսի տասն է և Հրօտից քսանըհինգ ըստ տօմարայ . . .

—Տօն է յիշատակութիւն սրբոց անարծաթ բժշկ . . .

—Աս ի՞նչ է, միթէ կատակերգութիւն պիտի խաղանք։

—Այսմաւուրք չը՞պիտի կարդայիր որ...

—Ձեզի պէս տգէտ անձինք, դուք որ վաճառականութեան ահրսը կը համարուիք, պէտք էր որ ինընին հեռացած ըլլայիք վաճառուց առեւտրական հրապարակէն, և ոչ զանկալ զարմանք կազդէ ինձ թէ ձեր այդ գլխով ի՞նչպէս յաջողած էք մինչեւ ցարդ տոկալ առեւտրական արդի յառաջդիմութեան հոսանքին առջեւ․ դուք որ ոչ առեւտրական օրէնք գիտէք, և ոչ ճարտաբանութիւն, ոչ փիւնեկեցւոյ վաճառականութիւնն ուսումնասիրած էք և ոչ եւրոպիոյ տարադրգործութեան պատմութիւնը, այո՛ դուք ինքնաբոյս տատասկի մը նման պէտք էր որ հողմերէն ցարդ արմատաքի խլուած ըլլայիք․ Վօլթէր ձեզի պէսներուն համար ըսած է իւր խորհրդածութեանց մէջ թէ «պէտք է հեռացնել այնպիսիները հրապարակէն որպէս զի ուրիշներն ալ չը վարակուին իրենց ախտէն»։ Կարդացէք անգամ մը անմահն Շէքսբիրի Շայլօքը որուն ճշգութեանը վրայ վերջերս անխոճաբար կասկած յարուցանողներ գտնուեցան—այո՛ կարդացէք Շայլօքը և հոն պատկերացած պիտի գտնաք ձեր խելութիւնը, ի զուր չէ որ Տէքրիէօ կըսէ «կը գանգատին ներկայէն և կը փնտռեն անցեալը։»

—Գաւաթ մը ջուր տա՞մ, պօղազդ չորցաւ։

—Ձեզի պէս պարտազանց մարդու մը պատիւը նախատինք կը համարիմ ինձ որպէս կըսէր երբեմն Օքթավ Փէօյէ, և երբ այսպիսի մեծ անձնաւորութիւններ կը քըննադատուին ու ձեզիպէսներ կը փառաւորուին՝ աշխարհ պէտք է դղրդայ, սակայն շատ ալ տարօրինակ երեւոյթ մը չէ այս․ բաղդին մէկ քմահաճոյքը, որ . . .

—Աֆէրիմ, շատ խնդաս, եօթը պօրտը յուս իշնայ աս պառերը քեզի սորվեցնողին հոգւուն․ է հիմայ քանի՞ ոսկի կուզես։

—Ձե՞ս գիտեր միթէ, տասն երկու ոսկի։

—Չէ՛, տասներկուքը շատ է։

—Ի՞նչ միթէ զեղչ կ'առաջարկէք առանց ամչնալու, այն պարագային մէջ առեւտրական օրէնքը կը տրամադրէ որ գոցէք։

—Չէ, զղջալու չը կայ, ինչու կոցենք եայլրեւմ. ան որ պարտականութիւն մը վըրանիս առեր ենք նէ հելպէթ պիտի կատարենք, ուխտս գիր և կատարեցէք, ըսեր է Տաւիթ մարգարէն․ ամմա տասներկուքը չենք կրնար տալ։

—Ի՞նչ ըսել է չենք կրնար տալ, ստորագրութիւնը դրած ատեննիդ խորհելու էիք։

—Ստորագրութիւն դրինք տէյի աշխարհք չանցաւ եա․ շատ պան ամմա տասներկու ոսկիով մեր կեղը ծախու կ'առնուի։

—Պէ՛ մարդ աստուծոյ, կատակի՞ եւար, ձեր գեղը ինչ վերաբերութիւն ունի այս խնդրոյն հետ։

—Աղէկ պէտք եղածը կեղացին է փարան կեղացին պիտի տայ։

—Ըսել է թէ հիմակ պիտի երթանք մէկիկ մէկիկ գեղացիները փնտռենք։

—Հապա․ ամէնուն խօսքը մէկ տեղ չը գայ նը չըլլար, ես իմ կլխուս պան չեմ կրնար ընել։

—Ծաթելու բան, այս մարդը գլխ պիտի խենթեցնէ պարզապէս, պէ ախպար սա ստորագրութիւնը որո՞ւ է։

—Ծառայականիս է, լաքին կեցիր կեցիր աղէկ միտքս ըրի․ տրացութիւն կիտե՞ս, կրնա՞ս շապիկ հագնիլ որ ելեր տասներկու ոսկի կուզես կոր։

—Միթէ ձեզմէ սատկ գանձելու համար անպատճառ շապի՞կ հագնելու է, այս ինչ անամօթութիւն է, չեմ աւնար, ստորագրութիւնդ չե՞ս յարգեր։

—Կրօսուէը սըկեց լէրը, անամօթը դուն ես, գլխուդ խռովի դուն ալ քուկ ըննկէք վարժապետութիւնդ ալ․ փէշման եղանք դպրոց մը բանալնուս․ ծօ վաղը գե՞ն ալ երթաս նէ տղայքը ասանկ պիտի թէքրպլըէ պիտի ընես։ Մէյ մ'ալ կեցեր 12 ոսկի խաւալամէչ կ'ընես։

—Խենթեցար պէ, ի՞նչ վարժապետ, ի՞նչ գեղ։

—Դուն Ցակոբ աղային ղրկելիք վարժապետը չե՞ս։

—Հա՞յ խըմպըլ, վարժապետը դուն ես։

—Հապա ինչո՞ւ աս խըրտար ճառեր կարդացիր։

—Զրսի՞ որ խաւարը պէտք է տեղի տայ լուսին, դեռ չտկէ չիտակ խօսուածք մը չես հասկնար և վաճառականութիւն ընել կը յանդգնիս․ մեղք այս հրապարակին․ ինչպէս կ'ըսէր Տօն Լուիճի Բէթթրօ Անդօնիօ սպանիացին։

—Աղէկ եաքը ի՞նչ պիտի ըլլայ։

—Սատկները տուր որ երթամ։

—Ինչո՞ւ սատկ, հաւրում օղլում, ինչո՞ւ սատկ։

—Այն 12 լիրային փոխարէնը զոր պարտիս *** վաճառատան և որուն պայմանաժամը 15 աւուր չափ անցած է, բան մը որ պատուաբեր չէ վաճառականի մը։

—Հա՞յ զէվզէ՛․ ծօ ասոր համա՞ր աս խըրտար գլուխ ուռեցուցիր․ գնա գնա եա մաղազան կուգամ չորպաճին կը տեսնամ․ պիթիւն տուած մալերնիդ չիւրիւք ելեր է․ ետ պիտի ղրկեմ։

Այն օրուընէ ի վեր Կունծիկ աղան հակակրութիւն մը գոյացուցած է իւր մէջ դպրոցականաց նկատմամբ և ով վաճառատունէն ապրանք գնէ նախ կը հարցնէ «դպրոցականներիդ դպրոցական չըլլայ հա՞»։

* * *

92 սեպտ․ 27

(*) Ի բաց առեալ «Կենցաղ Եկեղեցականաց» հոգեշէն գիրքը, հեղինակութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայր և Գեր. Տ. Մելքիսեդեկ սրբազանի «Հովուական Աստուածաբանութիւն» հոգեշունչ մատեանը, որ դեռ նոր հրատարակուեցաւ։

ՆՈՐ ՌՈՊԻՆՍՈՆՆԵՐ

Նաւաբեկութեանց մասնաւորին պատմութիւններ յօրինուած են յաճախ, որոց ընթերցումը սաստիկ հետաքրքրութիւն պատճառած է, բայց անշուշտ այդ արկածներ չեն կրնար այնքան սրտայոյզ ըլլալ որքան երբ պատմուին նոյն իսկ դիւցազնին կողմէ, որպէս է հետեւեալը․

1863ին, Պ․ Ռէյնալ փոթորիկէն նետուեցաւ Աւստրալիոյ ծովեզրն։ Հանքագործի տաժանագին աշխատանքն ի գործ դնելու ձանձրանալով, քիչ մնաց որ փլուզումի մը տակ մնար։ Աշխարհս պտտելէն խոնջ, ուզեց Ֆրանսա դառնալ։ Նոր փոթորիկ մը նետեց զայն՝ չորս ընկերներու հետ՝ ամէնքն ալ զատ զատ ազգութեանց պատկանող՝ Օքլանտ կղզիներուն ամայի ժայռերուն վրայ, Աւստրալեան ովկէանին մէջ։

Այս հինգ տարաբախտներ ինքզինքնին առանձին գտան կոհակակոծ ժայռի մը վրայ։ Իրենց ունեցած ուտեստն էր հարիւր օխա պաքսիմատ, յիսուն օխա ալիւր, քիչ մը թէյ, շաքար, պղպեղ, ծխախոտ և աղած միս։

Գիտակ իրենց սոսկալի կացութեան, սիրտ տուին իրարու և ջանացին ժողվել իրենց փոքր նաւին բեկորները, քանի մը տախտակներ, առագաստներ և պարաններ, և այս նիւթերով վրան մը շինեցին իրենց որուն տակ չորսն ալ պատսպարեցան։

Իրենց բնակութեան առաջին գիշերն իսկ անհանգիստ եղան անձնանաչ կենդանիներու վոհմակէ մը։ Ծովառիւծներ էին, վիթխարի գազաններ, ցցուած բաշերով, սրածայր երկար պեխերով զարդարուն երախով և ահարկու շնատամներով զինեալ։ Այս հրէշներ որք ի սկզբան սարսափ ազդեցին անոնց, ի վերջէ իբր սնունդ ծառայեցին։

Երբ տախտակէ տնակ խրճիթ մը շինեցին, նաւակոծեալք պտոյտ մը կատարեցին իրենց կղզին մէջ և միայն ամայի սարեր գտան, որոց գագաթներուն վրայ տնկեցին նաւորդներու ուշադրութիւնը գրաւող նըշաններ։

Ցետոյ կաւ կարասներ շինեցին։ Հին սնտուկով շինուած սեղանի մը վրայ զետեղեցին նաւին կողմնացոյցը և պատին զամուած տախտակի մը վրայ Միլթոնի «դրախտ կորուսեալին» մէկ օրինակը, որուն մէջէն թերթեր պակաս էին։ Ջոր խոտով լեցուն ուրիշ սնտուկներով անկողիններ շինեցին։ Թիթեղեայ հին տուփեր իբր լամպար ծառայեցին իրենց։ Առագաստի կտաւէ թեւեր իրարու հիւսելով պատրոյգ կազմեցին։ Փոկերէն կամ ծովառիւծներէն իւղ կը հանէին։

Դիպուածին ձեռքով հոն հաւաքուած այս պզտիկ ընկերութեան մէջ ամենէն ըզժուարին բանն էր բարեկարգութիւն պահել։ Պ. Ռէյնալ, ընկերութեան ամենէն խելացին, օրէնք մը խմբագրեց և հրատարակեց որ կախուեցաւ բնակարանին որահին մէջ։ Ուղեւորներէ միոյն քով գտնուած Աստուածաշունչին վրայ երդում ըրին հաւատարմօրէն համակամիլ այդ օրէնքին եւ ընտանիքի պետ կամ տնօրէն ընտրեցին իրենց մէջէն ամենէն տարէցը։ Ասիկա Պ. Ռէյնալը չէր։ Համակերպեցաւ վարել տունը չկրտսեցնելու համար իր ընկերներն որք յետոյ միաձայնաբար կոչեցին զնա զիրենք կառավարելու։ Զբաղելու համար երկար գիշերներու միջոցին զորս անպատճառ վըրանին տակ անցունելու էին, դպրոց մը հաստատեցին, ճշմարիտ իբրաւարժ դըպրոց մը, ուսկից ամենէն աւելի օգտուեցան երկու նաւաստիներ որք ոչ կարդալ ոչ գրել գիտէին։ Պ. Ռէյնալ Ֆրանսերէնի դասեր տուաւ․ Միւսկրէվ ամերիկացին ուսողութիւն դասախօսեց։ Տախտակով մը աղիւսակարան մը շինեցին որուն վրայ փայտի պզտիկ կտորներ կային փոխանակ քարի։ Պէտքն աւելի հնարիչ ըլլալով իրենց միտքը, յաջողեցան թղթախաղեր և տօմինօ շինել։ Թղթախաղերը քիչ միայ անհամաձայնութիւն յառաջ բերէին։ Խաղացողներէ մին բարկացաւ, վասնզի կորուսած էր և շատ դժուարութեամբ հանդարտեցուցին զայն։

Այսօրինակ տեսարաններ չկրկնուելու համար թուղթերը կրակը նետեցին, որք շինուած էին հին լրագիրի մը թերթերէ և թանձրացած ալիւրէ։ Նորէն չի սկսելու համար խաղամոլը կերան թանձրացեալ ալիւրը, որ հեշտագին խնճոյքի մը պլղեցութիւնն ըրաւ։

Դժբախտութիւնը կանխատեսութիւն կը սորվեցունէ։ Պ. Ռէյնալ բարեբաստ գաղափարն ունեցած էր փոկի միս աղելու և տակառի մը մէջ դիզելու։ Աղէկ որ ըրաւ այդ բանը, վասնզի օդն այնքան գէշ եղաւ որ կարելի չէր դուրս ելնել։ Սաստիկ ձըմեռ մը անցուցին․ յարատեւ և անդուլ աշխատութեան մը տուաւ ինքզինքն գործածութիւնը որ բան չի մնաց որ չըերեւակայէ։ Փոկի մորթերէ զգեստներ և տնամաններ շինեցին, առտնին գործիքներ՝ իրենց ալեկոծեալ նաւին աղատուած հին երկաթներով։

Գիշերը Աստուածաշունչ կը կարդային բարձրաձայն։ Ընթերցողն ամենէն աւելի կ'ընտրէր այն մասերն յորս խօսուած է Աստուծոյ գթածութեան, բարեսրտութեան վրայ ամէն արարածներուն նկատմամբ, նոյն իսկ ամենէն ճղճիմներուն, որոց ապրուստը կ'ապահովէ և մանաւանդ մարդուն՝ իր առանձնաշնորհեալ արարածին նկատմամբ զոր հայրական սիրով կը սիրէ։

Այս ընթերցումներ արտակարգ հանդարտութիւն մը կ'ընծայէին անձկալից կացութեան։ Անոնք իրենց սրտին մէջ խաղաղութիւն և ապահովութիւն կը զգային։

Երբ գեղեցիկ եղանակն եկաւ, ծովառիւծները գալթած էին․ և ա՛լ միայն ձկնակոռով և հեւթալից տունկերով սնանեցան, բայց այս կենսավարութեան սարսափները բան մը չէին բաղդատմամբ այն ցաւին զոր կը զգային չտեսնելով փրկութեան ժամուն հասնիլը։

Ոչ մէկ նաւ չէր անցներ կամ չէր տեսնուեր կղզւոյն ամենէն բարձր լեռան վրայ հաստատուած նշանը։ Նաւաբեկեալներն որոշեցին գերագոյն ջանք մը ընել բաւական ամուր նաւակ մը շինելու համար որ Նոր-Զելանտա տանի զիրենք։ Ասոր համար պէտք եղաւ թարբնոց մը շինել, փքոց մը դնել մէջը, գործիքներ պատրաստել և այս ամեն տարրերով նաւակ մը շինել ծովին վրայ կենալու կարող։ Խեղճ մարդիկը յաջողեցան և եօթն ամիս ետքը, նաւակը պատրաստ էր։ Ամիս մըն ալ պէտք էր զայն գարունածելու և ծով իջեցնելու համար։

Միայն թէ երեք աւելորդ եւեթ կրելու կարող էր։ Պէտք եղաւ երկու նաւաբեկեալ կղզին թողուլ Որոշուեցաւ որ ամենէն պըզտիկներն հոն մնան։ Զորս օր նաւագնացութենէ ետք, Պ. Ռէյնալ և իր ընկերները՝ խոնջենէք և ուտեստի պակասութենէ ոգեսպառ՝ Նոր-Զելանտան հասան։ Ցոյժ սըրտաշարժ կերպով ընդունուեցան հոն և միակամ շոգենաւ մը տրուեցաւ իրենց տրամադրութեան ներքեւ միւս երկու ընկերներն երթալ ազատելու համար։

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻՔ

Ոսկերչի մը ապակեփակին առջեւ։

—Է՛ տկաւ։

—Ի՞նչ է ելլի։

—Վայրկեաններ կան յորում երիկմարդ ըլլալ կ'ուզեմ։

—Ինչո՞ւ համար։

—Սիրուն կնոջ մը սա մանեակին նման մանեակ մը կարենալ նուիրելու համար։

* * *

—Չափազանց բարի պիտի ըլլայիք, տիկին, եթէ ինձ մեկնելու արտօնութիւն տայիք։

—Շատ երջանիկ եմ, պարոն, այդ ծառայութիւնը կարենալ ձեզ մատուցանելուս։

* * *

—Ի՞նչպէս ընելու է ընկերութենէ մը «ա՛ լ'անկլէ» մեկնելու համար։

—Շատ պարզ բան է այդ, բաց ի տան տէրոջմէն ամենուն միաք բարով կ'ըսես եւ կը մեկնիս։

* * *

—Ուրեմն տիկին, Անգլիա՞ պիտի մընաք։

—Այո՛, եկած ատենս շատ հիւանդ եղայ, պիտի սպասեմ որ Մանշի վրայ կամուրջ մը շինուի։ Տ. Զ.

ԱԶԴ

ԹՐԱՄՈՒԷՅԻՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Թրամուէյից Ընկերութեան բաժնեթուղթ ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ յառաջիկայ դեկտեմբեր 1ին ջնջելի եօթանասուն և ինն պարտաթղթոց 21րդ վիճակահանութիւնն հրապարակաւ տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ հոկտեմբեր 31, երկուշաբթի, կէսօրէն ետք ժամը 2ին, Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, Բերչեմպէ բազար, Զընար փողոց։

Կ. Պոլիս 8|20 հոկտ. 92

ԱԶԴ

Առանց աքէթի, դեղարանի համար պէտք եղած ամեն տեսակ ընտիր անօթներ, դեղեր, կշիռներ և այլ պիտանի գործիք՝ յոյժ համեստ գնով ամբողջապէս կը ծախուին։ Դիմել կամեցող անձինք, Գալաթ մեծ փողոց՝ Ցակոբ Մարկոսեան էֆէնտիին դեղարանէն կրնան տեղեկութիւններ ստանալ։ 291 1—3

ՏՕՔԹՕՐ

ԳՐԻԳՈՐ ԷՖ. ՃԻՎԱՆԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ԲԺԻՇԿ ՇԱՌԱՆԹՕՆ ՍԷՆ-ՄՕՐԻՍԻ

Գաղղիական [illegible] հիւանդանոցին

Հիւանդներ կ'ընդունի իր տունը ամեն օր ժամը 6էն 10, Բէրա Գալիօնճի Գուլլուք, Մարգարիտ փողոց թիւ 4։

Կը դարմանէ մասնաւորաբար ջղային հիւանդութիւնները, ինչպէս նաեւ ծոցային [կէօյիւս, թըքնէֆէս, վէրէմ եւ այլն] գլխու վրայ եղած հիւանդութիւնները [աչքի, կոկորդի, ականջի եւ այլն] ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնները։

Կը դարմանէ նաեւ ամեն տեսակ վէրք եւ վիրաբուժական ամեն տեսակ գործողութիւնք կը կատարէ։

Հինգշաբթի օրերը աչքի հիւանդութիւնները ձրի կը նայի։ 251 6—6

ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ԱԼԻՔՍԱՆ ԹԱՆՐԸՃԵԱՆ

Պատիւ ունիմ ծանուցանել արգոյ հասարակութեան թէ ատամներու ամենէն անտանելի ցաւերը կրնամ աղէկցունել՝ անմիջական կերպով. առանց ակռայ քաշելու եւ 3-4 դարմանումով փտած մասը կը լեցունեմ, մինչ ուրիշներ 15 օրէն հազիւ կրնան։ Ոսկիով եւ պլաթինով ակռայներ կը լեցունեմ, որք բնաւ չեն ցաւիր, մաշիր ու թափիր։ Ոսկիէ կամ քաուչուքէ այն շինծու ատամներն զորս քանի մը անգամ շինել տալէ ետք, նորէն անկարելի եղած է գործածել, ես՝ առանց զսպանակի, միմիայն օդի ճնշումով, անոնց գործածումը կը դիւրացնեմ, թէ՛ ամբողջ թէ անջատ ակռաներու համար։ Մասնաւորապէս ոսկիով կը շինեմ, իւրագոյն դրութեամբ շինած ակռայներս թեթեւ են եւ նուրբ, բնաւ նեղութիւն չեն պատճառեր աղտ չեն բռներ, չեն հոտիր եւ ամենեւին չեն կոտրիր։ Ֆրանսական, անգլիական եւ ամերիկեան զանազան ձեւերով կը պատրաստուին։ Այն ակռայները որ կը շարժին եւ արմատնին կոտրած է, կը հանեմ եւ պէտք եղած դարմանը կը տանիմ։ Դիմել, առտուան 1էն մինչ ժամը 12 (Ը. Թ.), ի Բէրա Թագսիմ մեծ փողոց, ֆրանսական հիւանդանոցին դիմաց, թիւ 41։ 287

Փարիզի բոլոր վայելչասէր տիկնայք կը գործածեն Տիաֆանը, Սառա Պէռնար Փուտրան, և Տիաֆան հոտեղինաց վաճառատան միւս բոլոր արտադրութիւնները։

«Արարաթ» շոգենաւը, Նաւապետ Ֆաքրէլ, Լիվըրբուլէն ասօ կ'սպասուի ընդհանուր վաճառքով դէպ ի նոյեմբեր 1։

Գ․ [illegible] ընկ․
ԷՏ․ ԼԱՖՕՆՏԷՆ

ԻԼԱՆ

ԽԱԶԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խազինէի Խասսաի շահանէ բյուն իմալի իմթիրիլէճէք էլպիսէ իլէ էրզագ անպարընտա եէմէկի ալընաճագ օլան դըշ սէպզէսինին մինադասսայըննա պաշլանըլաճաղընտան լթայի օլանլարըն պազար վէ չարշանպիհ կիւնլէրի Խազինէյէ ճէլիլէպ մէզպիւրէտէ կէլմէկլէրի իլան օլունուր։

7 Թէշրինի էվվէլ 308 2—3

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

45

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 10,695,969
ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐԻՈՅ 2,650,872

ՆՈՐԹՀԸՐԸՆ ԷՇՈՒԸՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,056,900
ՀԱՍՈՅԹ 1891 ՏԱՐԻՈՅ 1,076,800

Ընկերութիւնքս Պոլսոյ մէջ ունեցած Միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ հրդեհի դէմ ամէն կարգի վտանգաւոր ապահովագրութիւններ ի գործ կը դնեն չափաւոր գնով, և իրենց ցոյց տուած բամական երաշխաւորութեամբ մեծ գումարներ ապահովագրողաց կրնան վստահաբար զիրենք ներկայացնել. նաև երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն հրդեհի հիւղին համար մինչեւ ցարդ տուած ըլլան 20,000,000 Անգլիական Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի, 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 110,000

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն և դրամածրարներն խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց և այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 22 և 22 Կ. սենեակներն, առ **ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈԲԵԱՆ** *Գործակալ Կ. Պոլսոյ վերոյիշեալ երեք Ընկերութեան*

ԻԼԱՆ ՊԱԳԸ ՍԷՐԱՍՔԷՐԻ

Տէօրտիւնճիւ օրտուի Հիւմայուն իչիւն չուրութը մուգաըրրէրէսի իլէ միւպայեա օլունմագ իւզրէ մահալլինճէ մէվջուտ միւնագասաեա գօնուլմուշ օլան 5000 արշընը ճէտիտ չաեագըն պէհէր արշընը ճէտիտ եանի մէթրօսը 14 ղրուշ 30 փարաեա մահալի թալիպի իւզէրինտէ օլուպ թարիխը իլանտըն իթիպարէն 3 կիւն խիթամընտա գարարը վիրիլէճէկինտէն փիյաթընըն թէնզիլի իլէ իթաեա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի։ Նօ. 7 2—3

Շամը շէրիֆ իլէ հավալիսինտէ պուլունան ասաքիրը շահանէ իչուն 308 սէնէսի թըշրինը սանիսի իպթիտասընտան իթիպարէն 1 սէնէլիք օլարագ մուգթազի օլուպ մահալլինճէ մէվջուտ միւնագասաա պուլունան կազ եաղը իլէ հաթապըն պուրաճա իթասընա թալիպ օլանլարըն 1 հաֆթաեա գատար մագամը սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 5 3—3

Ուրֆատա պուլունան վէ պուլունաջագ օլան ասաքիրը շահանէ իչուն 308 սէնէսի թըշրինը սանիսի իպթիտասընտան իթիպարէն 1 սէնէլիք օլարագ մուգթազի օլուպ մահալլինճէ մէվջուտ միւնագասատէ պուլունան էրզագը միւթէ- նէվվիա վէ սայիրէնին պուրաճա իթասընա թալիպ օլանլարըն մագամը Սէրասքէրի լէվազիմաթը ումումիյէ տայիրէսինէ կէլմէլէրի իլան օլունուր։ Նօ. 6 3—3

ԼԱՆՔԱՇԱՅՐ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՄԱՆՉԵՍԴԸՐ

Հիմնուած 1852ին

Դրամագլուխ Անգլ. Ոս.	3,000,000
31 դկ. 31ին աւանդ տրուած գմ.	1,771,006
1891 դեկ. 31ին պահեստ	1,635,903
Հասոյթ 1891 ին	1,851,329

Այս ընկերութիւնը ընդդէմ հրդեհի կապահովէ ամէն տեսակ շէնք, կահ, ապրանք, ի Պոլիս և ի շրջակայսն, ինչպէս և նաւերն նաւահանգստին մէջ։

Վնասիատեն արագ և խղճամիտ վճարումն։ Տեղեկութեանց համար դիմել առ գործակալութիւնն ընկերութեան, 1 և 2 Ինգլէթ փաշա խան, Ղալաթիա

ՐԻՉԱՐՏ Մ. ՊՈՆՏ
Ներկայացուցիչ
257 **ՊՈՆՏ, ՍԷԼԼԸՐ ԵՒ ԸՆԿ.**

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ՄԱՐՈՔԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԷ ԵՒ ԸՆԿ.

Մարսիլիա և Պոլսոյ միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Մարսիլիա երթալիք յառաջիկայ շոգենաւն է Ալֆրէտ։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնլով,
Ա. կարգ 245 Ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղեւորներու առողջապահութիւն

Նաւուղիքի, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար
ԹԻՄՈԹԷ ԲԸԳՈՒԼ
5 Մումհանէ Սիթէ Ֆրան սէ

ՇՈՒՐԱԶ

ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

Պատիւ ունի ազդարարել արգոյ հասարակութեան թէ՝ յետ այսորիկ յանձն կ'առնու ամէն լեզուաւ այլեւայլ տպագրական գործեր, մաքուր միանգամայն չափաւոր գներով, որպէս պահարանի վրայ հասցէներ, նամակագլուխք, վաճառականական նամակներ, հարսանեաց հրաւիրագիրք, մահազդք ևն. ևն. մասնաւորաբար վայրկենական այցաքարտք։ Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին ամենայն ճշդութեամբ։

Փափաքողք պէտք է դիմեն առ **ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ** է Նուրիօսմանիէ խան, Ղալըպէօ Կ. Պոլսոյ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԵՒ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՊԱՀԱՏԵՂԻ ԿԱՐԱՍԵԱՑ ՀԻՄՆԵԱԼ ԼՕԺԷՆ ՈՒԱԲԱՐՈՐ ՊԷՅԻ ԿՈՂՄԷ

Բերա, Սարըզ Աղած փողոց թիւ 21, Լիւքսէնպուրկի պաղանեաց մօտ
Կալաթա, Վօյվօտա փողոց, Կիւմիւշլիւ խան, ֆրանսական նամակատան դէմը

Խնամոցեալ զմեզապէս բնաւորսցի վերայի դդրը

- Եթէ ունիք նիւթ մը ունիք վաճառելու հանրային աճուրդով կամ սակարկութեամբ։
- Եթէ կուզէք օգտուիլ լաւ առիթներէ։
- Եթէ պէտք ունիք ծախու նիւթերու վրայ կանխավճարներու։
- Եթէ կուզէք ամենայն ապահովութեամբ աւանդ դնել կարասիներ, սրկղներ, ծրարներ, դաշնակներ, պատկերներ, կառքեր, արծաթեղէնք եւ ապրանքներ։
- Եթէ ունիք ծրարումներ, առաքումներ, մաքսի հանելիք ապրանքներ։
- Եթէ կուզէք ծախել կամ գնել անշարժ կալուածներ։
- Եթէ կուզէք վարձու տալ ձեր տուները կամ յարկերը։
- Եթէ կուզէք տուներ կամ յարկեր վարձել։
- Եթէ կուզէք օգտակարապէս մատակարարել ձեր անշարժ կալուածները։
- Եթէ կուզէք ապահովագրել ձեր շարժուն և անշարժ կալուածները լաւ պայմաններով։
- Դիմեցէ՛ք վերոյիշեալ վաճառատունն

Ծանօթ.— Վաճառատան կանոնագիրը հասարակութեան տրամադրութեան տակն է։ 227

ՔԻՒՆԱՐՏ (CUNARD)

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈԳԵՆԱՒՈՒՑ

Որոյ շոգենաւերը ամէն շաբաթ կը բանին Լիվրփուլի և Արեւելեան միջեւ

Անուանք	Թօնայ	Անուանք	Թօնայ
Ումպրիա	7718	Գադալոնիա	4845
Էդրուրիա	7718	Պոթնիա	4531
Սէրվիա	7391	Սամարիա	3574
Աւրանիա	7268	Մարաթոն	2403
Բաւոնիա	5587	Աթլաս	2393
Սէֆալոնիա	5517	Սարակօսա	2166
Կալլիա	4809	Թարիֆա	2246
Սիթիա	4557	Բալմիրա	2144
Ալէփփօ	2,43	Թրինիտատ	899
Բէօսար	1876	Մօրօգգօ	1855
Էգրուրկ	1614		

«Սարակօսա» շոգենաւը, Նաւապետ Ռօպէրթս, Լիվրբուլէն աստ կը սպասուի դէպ ի ամսոյս 27։

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Չ. ՃՈԼԻ Գործակատար
Thomas C. Joly
Ալիքսիատիս խան, Թիւ 11
17 Ղալաթիա

ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՏԻԱՖԱՆ
Ն. ՄԱՆՃԻՆԵԼԻ ԵՒ ԸՆԿ.

ՓԱՐԻԶ — 32, Օբեռայի ծառուղին, 32 — ՓԱՐԻԶ
ՀՌՉԱԿԱՒՈՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆԻՒԹՔ

ՏԻԱՖԱՆ

ՓՈՒՏՐԱ ՍԱՌԱ ՊԷՌՆԱՐ

Ռուսական Օտըքոլոնը	Ռէժանի անուշահոտութիւնք
Ա լա Բօ Տ'Էսբանեի՛ ջուր	Սառա Պէռնար
Ֆեոտորա անուշահոտութիւնք	Տիաֆան կաթ Իռիսի

Աճառք, Էքսթուէ, արդուզարդի ջուր, ևայլն

Կը վաճառուի հոտեղինաց ամեն աղէկ վաճառատանց մէջ։

ՔԱՈՒՉՈՒԷ ՄՈՒՃԱԿ

(ԼԱՍԹԻՔ)

(ԵՒ ՄԱՆԹՕ ՄՈՒՇԱՄԱ

ՀԱՆՐԱՃԱՆՕԹ ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ՌԻԲԸՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Մայրաքաղաքիս մէջ երկար ատենէ ի վեր ճանչցուած է, թէ մեր քաուչուէ մուճակները կը գերազանցեն հրապարակիս վրայ գտնուածները թէ՛ իրենց ճաշակաւ եւ թէ հաստատուն զուտ կաուչուքէ շինուածքով։

Այս անգամ մեր յաճախորդաց փափագանաց համեմատ ընտիր բրդեղէն կերպասէ եւ զուտ կաուչուքէ շինուած խիստ ձեւաւոր և դիմացկուն մանթօ բերել տուած ենք։

Ինչպէս գործարանիս մուճակները նոյնպէս մանթօները ուրիշ գործարաններու շինուածին 2-3ը կը հինցունէ եւ մէջը բնաւ ջուր չառներ։

Մեր մուճակներուն ներսի կողմը, կշիռ մը՛ եւ դուրսի կողմը առիւծի պատկերը դրոշմուած է, եւ կը վաճառուին բոլոր քաուչուէ մուճակ ծախողներու քով։ Իսկ մանթօները օծիքին ներսի կողմը կը դրոշմուի առիւծի եւ կշիռի նշանները, և կը ծախուի ի կեդրոնատեղին, ինչպէս նաև ի Զմիւռնիա Արուստա չուկան, Հանրմզատէ Րիֆաթ էֆ.ի քով և ի Սելանիկ պէզէսթէն Շուկան գաֆաֆ Ահմէտ Մեմիշ Օղլուի քով։ Կեդրոնատեղին է, Կ. պոլիս, պահճէ-Գաբու Գօծամաճ օղլու խան դրան կից թիւ 1 մթեանոցը։ 226

ՊՈՄՈՆԴԻ ԳԱՐԵՋՈՒՐ

Տեօօլներ. Վիեննա, Միւնիխ և Բիլզէն

Կը գտնուի մայրաքաղաքիս լաւագոյն ճաշարաններու և գարեջրատուններու մէջ։

ԳԱՐԵՋՈՒՐ ՏԱԿԱՌՈՎ ԵՒ ՇԻՇՈՎ

Գիներու, պայմաններու և յանձնարարութիւններու համար դիմել Գործարանն, որ կը գտնուի ի Ֆէրիքէօյ, Ֆուռուն փողոց կամ ի Մթեռանոցն, Ղալաթիա, Պ. Ֆրօյլիխի սենեակն, Գրնաճեան խան, թիւ 4, Մերթեպանի փողոց, Թիւնէլի մօտ եւ ի Բերա, Պաղար Անկլէի մառանները, Բերա, Մեծ Փողոց, Թիւ 209
146 17—28

COMP RUSSE

DE NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբթուան երթեւեկութիւնք

Բշ. 12 24 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։

Գշ. 13 25 Աղեքսանդրիոյ ուղղակի սուրհանդակը ժամ 5ին յետ միջօրէի. Պիրէոսի ճամբով,

Դշ. 14/26 Սեվաստօբոլի սուրհանդակ, առաւօտեան ժամ 10ին։

Դշ. 14/26 Սուրհանդակ դէպի Փոքր Ասիոյ նաւահանգիստները մինչեւ պաթում առաւօտեան ժամը 11ին։

Հ. 15 27 Օտեսայի սուրհանդակ, ժամ 2ին յետ միջօրէի։

Ազդ.—Հոկտ. 14/26, երեքշաբթի օրը Կ ղոլօտն դէպի Ասորիոյ նաւահանգիստները մեկնող ու, պէտոը Զմիւռնիոյ մէջ պիտի հանդիպին Թրիբոլիս Պէյրութ, Եաֆա, և Բոր-Սայիտ դացող շոգենաւին։ 12

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Երթեւեկ. Անգլիոյ, Կ. Պոլսոյ և Օտեսայի միջեւ

ԹՈՄԱՍՕՆ ՈՒԻԼՍԸՆ ՈՐԴԻՔ ԵՒ ԸՆԿ.

Անուանք	Թօնայ	Անուանք	Թօնայ	Անուանք	Թօնայ
Ալգանօ	2000	Ֆլամինկօ	1600	Պալերմօ	3200
Անճէլօ	3000	Կալիլէօ	5500	Ռամպլէր	1700
Ապօլլօ	3500	Կիգանօ	2200	Ռիմինօ	1500
Արկօ	2300	Կօզօ	1800	Ռօլօ	1000
Արիօստօ	[illegible]	Կրօտօնօ	200	Ռուպիգօ	2800
Պասանօ	3000	Հիրօ	2000	Ռիալթօ	4400
Պօրոտինօ	2200	Հիտալկօ	3000	Ռինալտօ	3200
Պրավօ	2000	Հընպըր	7000	Ռօլլօ	3000
Պըֆֆալօ	8800	Հ ...մպէր	1200	Ռօմէօ	3500
Քէյրօ	2600	Այակօ	5000	Ռօզարիօ	3500
Քալիբսօ	2500	Ճիւնօ	2300	Սալէրնօ	4000
Քամէօ	2100	Քէլսօ	2000	Սանդիակօ	8200
Քանգօ	2000	Քօլբինօ	4200	Սաֆօ	2000
Քօմօ	2700	Քօմինօ	2200	Սիլվիօ	2000
Չիքակօ	5000	Լէօ	2000	Սօրէնտօ	4300
Դիտօ	[illegible]500	Լէանտրօ	4500	Թ. Ուիլսըն	3000
Տօլօրոսօ	3400	Լիվօռնօ	3000	Թասօ	1200
Տիգօ	2500	Մալմօ	1500	Թօլիտօ	2800
Տօմինօ	2500	Մարէնկօ	4300	Թօրբիտօ	900
Տուրօ	4800	Մարդէլլօ	6500	Ուրպինօ	5000
Տրագօ	2100	Միլօ	2000	Վօլթուրնօ	5000
Էլտորատօ	2600	Մուրիլլօ	3100	Եէսօ	3600
Էլսինօրէ	3000	Նիլօ	2000	Զէֆըր	1000
Էլէքթրօ	3200	Օրլանտօ	3000	Տիֆֆանի	200
Էրաթօ	2600	Օթէլլօ	5000	Ձըլիգօ	200
Ֆալքըն	800	Օբորտօ	4500	Ձէրօ	140
Ֆիտօ	700	Օտօ	2000	Մօսքիթօ	120
Էճիբշըն Մօնարք					8000
Բէրժիըն Մօնարք					8000
Լըտիըն Մօնարք					8100

«Իակօ» շոգենաւը, Նաւապետ Ուէպդըն, ընդհանուր վաճառքով Հըլլէն աստ հասած է։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի

Դիմել առ Ֆ. ՀԻԼՏ ԵՒ ՈՒԻՕ
Գործակալ
Թիւ 17-18, Քիւչիւք Միւմէթ
40 խան, Ղալաթիա

Ատենադպիր Ս ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻՅԷ

ԿԻՐԱԿՆՕՐԵԱՅ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ

1892 ՍԵՊՏ. 1 ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՄԻՆՉԵՒ ՀՈԿՏ. 15

Վօսֆօրէն իջնող շոգենաւեր

12 — Պէպէք Արնաւ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
12 — Վանիք. Չէնկէլ. Պէյլէր. Գուզկ.
12 15 Եէնիմ. Մէզ. Պէօյիւք. Թար. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթ. Պէշիքթաշ
12 15 Պէյգօզ Բաշպաղ. Չուպգ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ.
1 — Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարապ. Եէնիք. Իսթինէ. Միրկն. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրչ. Օրթք. Պէշիքթաշ.
1 — Պէյգօզ Բաշպղ. Եէնիք. Չպուգլ. Գանլըճ. պըյաճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնաւտ. Չէնկլք Պէյլր. Օրթք. Գզկնճ. Խասքիւղար Պէշիք. Գապաթաշ
1 — Ր. Ա. Գավ. Մէզարպ. Պէօյ. Թարպ. Պէյգօզ Բաշպաղ. Չուպգ. Գանլըճա Ա. Հիս. Գանտլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիք.
1 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Իսթէնիա Միրկեան Պըյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուրչ. Օրթաք Պէշիքթաշ
2 — Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարպ. Պէյգօզ Բ. պաշճ. Չպուգլը Գանլըճա Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկլ. Պէյլր. Գուզկ. Պէշիքթաշ
2 0 Ր. Ա. Գավաք Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյգօզ Բ. պաշճէ Չուպուգլ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտլ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլր. Գուզկ. Խասքիւղ
3 15 Եէնիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Իսթէն. Միրկ. Պըյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիք.
3 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք Թարպ. Պէյգօզ Բաշպաղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտիլ. Վանիք Չէնկ. Պէյլէր. Գուզկ. Պէշիքթաշ
4 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Իսթէն. Միրկ. Պըյաճք. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրուչ. Օրթաք. Պէշիք.
4 45 Եէնիմ. Մէզար. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգօզ Բաշպղճ. Չպուգլ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտիլլի Վանիք. Չէնկլ. Պէյլր. Գուզկ. Պէշիք.
5 45 Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարպ. Եէնիքէօյ Պըյաճ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնաւ. Գուրչ. Օրթաք. Պէշիքթաշ
7 — Միրկն. Ր. Ա. Հիսար Գանտ. Արնվտ. Չէնկլ. Պէյլրպէյ. Օրթք. Գզկնճ. Պէշիք. Խասք.
7 — Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բաշպաղ. Եէնիք. Միրկ. Գանլըճ. Ր. Ա. Հիսար Գանտիլ. Արնաւ. Չէնկէլ. Պէյլ. Օրթաք. Գուզգ. Պէշիք. Խասք.
7 45 Ր. Ր. Գավ. Եէնիմ. Մէզպ. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Միրկեան Ր. Հիսար Պէպէք. Արնվ. Օրթաք. Պէշիք.
8 45 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտէրէ Թարապիա Պէյգօզ Բաշպաղ. Չուպ. Գանլ. Ա. Հիսար Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Խասք.
9 15 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Եէնիք. Իսթէնիա Պըյաճ. Ր. Հիսար. Արնվ. Օրթ. Պէշիք.
9 45 Ա. Գավաք Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Եէնիք. Միրկ. Ր. Հիսար Պէպէք Արնվ. Գուրչ. Օրթ. Պէշիք.
10 25 Եէնիմ. Մէզար. Պէօյք. Թարապ. Եէնիք. Արնաւ. Օրթաք Պէշիքթաշ
10 30 Եէնիմ. Մէզարպ. Պէօյիւք. Թարապ. Պէյգ. Բ. պաշճէ Չպուգլ. Գանլըճ. Ա. Հիսար Գանտլ. Չէնկլ. Պէյլր. Գուզկ. Խասք. Պէշ.
11 — Մէզար. Պէօյիւք. Թարպ. Եէնիք. Պըյաճ. Ր. Հիսար Արնվ. Օրթ. Պէշիք.

Կամուրջէն ելնող շոգենաւեր

12 40 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկն. Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մէզարպ. Եէնիմ. Ր. Ա. Գավաք
1 30 Պէշիք Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար Պըյաճ. Իսթէն. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ.
1 45 Խասք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլըճա Չուպգ. Բաշպաղճէ Պէյգօզ Թարպ. Պէօյք. Մէզպ. Եէնիմ.
2 15 Պէշիք. Օրթաք. Գուրուչ. Արնվք. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք Մէզպ. Եէնիմ.
2 45 Գապաթ. Խասք. Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլ. Չէնկէլք. Արնավ. Գանտ. Ա. և Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշպաղ. Պէյգ. Թարպ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմ.
3 — Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյք. Մէզարպուրնու Եէնիմահալլէ
3 15 Պէշիք. Օրթ. Գուրչ. Արնվ. Ր. Հիսար Պըյաճք. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզար. Եէնիմ.
3 45 Խասք Գուզկ. Պէյլր. Չէնկլ. Վանիք. Գանտլ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չպուգ. Բշպճ. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
4 30 Պէշիք. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար. Միրկ. Իսթէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզարպ. Եէնիմ.
5 — Խասք. Պէշիք. Գզկնճ. Օրթաք. Պէյլէրպէյ Չէնկլք. Արնվտ. Գանտլ. Ա. Ր. Հիսարը Գանլըճ. Չպուգլը Միրկեան
5 15 Խասք. Պէշիք. Օրթ. Գուր. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ. Ր. Ա. Գավաք
6 — Գապաթ. Խասք. Պէշիք. Օրթաք. Արնավ Պէպէք Ա. Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյք. Մէզարպ. Եէնիմ.
— Պէշիք. Խասք. Գուզկունճ. Պէյլէր. Չէնկէլ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար Պըյաճ Գանլըճա Եէնիք. Թարպ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ.
7 45 Պէշիք. Օրթաք. Արնավ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյք. Մէզար. Եէնիմ.
8 30 Պէշիքթաշ Օրթ. Գուրչ. Արնավուտ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզպ. Եէնիմ.
9 15 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Գանտլ. Ր. Հիսար Պըյաճ. Եէնիք. Գանլճ. Պէյգօզ Թարպ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ.
10 5 Գապ. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք Գանտլ. Ա. Հիսար Գանլըճա Չուպուգ. Բաշպ. Պէյգ. Թարապ. Մէզ. Ր. և Ա. Գավաք.
10 15 Գապ. Պէշիք. Խասք. Գուզկ. Պէյլ. Չէնկէլք. Գուրուչ. Արնավ. Գանտլ. Ա. Ր. Հիսար Գանլըճ. Միրկ. Եէնիք. Բաշպաղ. Պէյգօզ
10 20 Պէշիքթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք Ր. Հիսար Պըյաճ. Միրկեան Իսթէնիա Եէնիք. Թարպ. Պէօյք. Մէզարպ. Եէնիմ.
11 10 Խասք. Գուզկ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար Գանլըճ. Չուպ. Բաշպ. Պէյգ.
11 20 Պէշիք. Օրթաք. Արնվ. Պէպէք Ր. Հիսար Միրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւք. Մէզար. Եէնիմ.
11 30 Պէշիք. Գուզկ. Օրթ. Պէյլէր. Չէնկ. Վանիք. Պէպէք.
12 — Պէշիք. Օրթաք. Գուրչ. Արնավ. Եէնիքէօյ Թարապ. Պէօյիւք.

ՏՈՒԻԴ ԼՈՒՏԻԶ ԵՒ ՉՕՎԱՅՈՒՑԻՉ

ԽԻՍՏ ԱԽՈՐԺԱՀԱՄ

TAMAR INDIEN GRILL

Ընդդէմ
ԱՓՈՐՀԱՐՈՒԹԵԱՆ
ըուներթութեան, գլխացաւի, մաղձի, անախորժութեան, տամուքսի և աղեաց անհանգստութեան

ՓԱՐԻԶ, Է. ԿՐԻՅԼՕՆ, 33, Արշիվ փողոց և դեղարանաց մէջ։ 33, rue de Archives 120

ԼԻՒՆԻՕՆ L'UNION

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ

Հաստատեալ ի Փարիզ, իւր կեդրոնավայրն, Վանք փողոց, 15

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1828ԻՆ

Դրամագլուխը	Ֆր. 10,000,000
Պահեստի դրամ	» 6,700,000
Գանձելի ապահովագին (Բոլէ)	» 63,770,000
1890ի հասոյթը	» 15,000,000
Հրդեհի վնասուց վճարուած	» 160,570,000

ԿԵՆԱՑ ՃԻՒՂ

ՀԻՄՆԵԱԼ 1829ԻՆ

Դրամագլուխը	Ֆր. 10,000,000
Պահեստի դրամ	» 93,8
Կենաց համար վճարուած	» 59,000,000
Ապահովագրեալ գումարը	» 243,580,000

ՎԱՐՉԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

33

Պ. Պ.
Ա. Տ'ԷՅՇԹԱԼ, ..պքին երեսփոխան, նախկին վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, Նախագահ Ֆրանսայի Հարաւային երկաթուղեաց ընկերութեան, ՆԱԽԱԳԱՀ
Ս. ՄԱԼԷ, Մալէ եղբարց Դրամատունէն, Նախագահ «Բարիզ-Լիոն-Մէտիթէրրանէ» Եր կաթուղեաց ընկերութեան, Նախագահ Օսմ. կայս. Պանքայի, ՓՈԽ-ՆԱԽԱԳԱՀ ԼԻՒՆԻՕՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Թ. ՕՏԷՌԻ, Նախկին դրամատէր, Նախագահ Վիէյլ Մոնթանեի և Էբինայի ածխահանից ընկերութեան։
Ս. ՀԻՒՐՍԷԼ, Նախագահ Մէլիւզինի ծովային Ապահովագրական ընկերութեան։

Պ. Պ.
Ս. ՃԷՅՄՍԸՆ, Հօթինկէր և ընկ. դրամատեարց տունէն։
Ֆ. ՄԻՇՕ, Նախկին Նախագահ Սէնի Առեւտրական Դատարանին, վարիչ Ֆրանսական Պանքայի, վարիչ Ֆրանսայի Հիւսիսային երկաթուղւոյն։
Հ. ՄԻՐԱԲՕ, Միրաբօ Բաքար, Բիւբարի և ընկ. դրամատեարց տունէն։
Ա. ԹԻՒՐՆԷՅՍԸՆ, Լանտի երկաթուղեաց ընկերութեան վարիչ։
Ա. ՎԷՐՆ, Վէրն և ընկ. դրամատեարց տունէն, վարիչ Ֆրանսական պանքայի, տեսուչ Ֆրանսայի Հիւսիսային երկաթուղեաց ընկերութեան, վարիչ Օսմ. պանքային։

ՀՐԴԵՀԻ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Պ. Պ. ՇԱՌԼԸ ՌՕՊԷՐ. Նախկին պետական խորհրդական, ՏՆՕՐԷՆ
Պօլօն Ժ. ՍԸՌԻՋ, Նախկին ելմտական քննիչ, ՓՈԽ-ՏՆՕՐԷՆ

ԿԵՆԱՑ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ Պ. Պ. ԱԼՊԷՐ ՖՈՌ, Տնօրէն
ԷՕԺԷՆ ԼԸ ՍԷՆ, Փոխ-Տնօրէն

Ընկերութեան դրամատեարք ի Կ. Պոլիս. ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ Մասնաւոր Տնօրէնն Կ. Պոլսոյ, **ՍԻՄՈՆ ՔԱՅՍԷՐԼԵԱՆ**, Կալաթա, Մահմուտիէ փողոց, Քամանտօ Պանգայի զիմաց, Երամեան խան, Թիւ 2